

**T.C
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETİMİ ANABİLİMDALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİ
SPORTMENLİK DAVRANIŞLAR SERGİLEME
DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ (DENİZLİ İLİ ÖRNEĞİ)**

Selman BULUT

Denizli-2024

**T.C
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETİMİ ANABİLİMDALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİ
SPORTMENLİK DAVRANIŞLAR SERGİLEME
DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ (DENİZLİ İLİ ÖRNEĞİ)**

Selman BULUT

**Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Zekeriya ÇELİK**

Denizli-2024

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Selman BULUT

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans ders ve tez dönemim boyunca bilgilerinden ve rehberliğinden yararlandığım, her konuda bilgi ve önerileriyle bana destek olan değerli hocam ve danışmanım Sn. Dr. Zekeriya ÇELİK'e teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitim sürecinde bilgi ve tecrübelerinden istifade ettiğim hocalarım Dr. Öğretim üyesi Osman GÖDE, Prof. Dr. Bülent AĞBUBA, Prof. Dr. Ayşe Gökçe ERTURAN, Prof. Dr. Abdurrahman ŞAHİN, çalışmamın daha nitelikli bir hale gelmesinde fikirlerini ve önerilerini paylaşan Öğretim Görevlisi Dr. Eylem ÇELİK ve bütün hocalarıma teşekkür ederim.

Bu çalışmam boyunca bana anlayış ve sabır gösteren evlatlarım Talha ve Kerem'e, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen ve her zaman yanımda olan eşime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışlar Sergileme Düzeylerinin İncelenmesi (Denizli İli Örneği)

BULUT, Selman

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri ABD,
Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Zekeriya ÇELİK
Mayıs 2024, 71 Sayfa

Bu araştırma lise öğrencilerinin beden eğitimi derslerindeki sportmenlik davranışlarını incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma Denizli ilindeki 33 lisenin çeşitli sınıflarında öğrenim gören 1295 kadın ve 826 erkek öğrenciden oluşan bir örnekleme odaklanan nicel bir çalışmadır. Araştırmada, Koç tarafından 2013 yılında geliştirilen ve öğrencilerin sportmenlik davranışlarının sıklığını ölçen "Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (BEDSDÖ)" kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu ölçek "Uygun Davranışların Sergilenmesi (UDS)" ve "Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma (UDK)" olmak üzere iki ana faktörden ve toplam 22 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçekten alınan yüksek puanlar daha iyi sportmenlik düzeylerine işaret etmektedir. Bulgular, öğrencilerin UDS alt boyutunda aldıkları toplam 42.44'lük ortalama puanına göre genel olarak uygun sportmenlik davranışlar sergilediği görülmüştür. UDK alt boyutunda aldıkları 46.30'lük yüksek ortalama ise uygunsuz davranışlardan kaçındıklarını, sportmenlik davranışlarına uygun hareket ettiklerini göstermektedir. Cinsiyet, sınıf, okul türü, ebeveyn eğitimi ve okul takımlarına veya spor kulüplerine katılım gibi çeşitli demografik değişkenlere dayalı olarak sportmenlik davranışındaki farklılıkları incelemek için Mann-Whitney U testleri ve Kruskal Wallis testleri dahil olmak üzere istatistiksel analizler yapılmıştır. Öğrencilerin cinsiyete dayalı sportmenlik puanlarında önemli farklılıklar olduğunu ve kadınların genellikle daha yüksek düzeyde uygun sportmenlik davranışları sergilediğini göstermektedir. Kadınlar genellikle daha yüksek düzeyde duyarlılık ve empati gösterme eğilimindedir.

Anahtar Kelimeler: Sportmenlik davranışı, sportmenlik, beden eğitimi, ortaöğretim

ABSTRACT

Examining the Levels of Sportsmanship Behaviors of Secondary School Students in Physical Education Lesson (Denizli Province Sample)

BULUT, Selman

Master's Thesis, Department of Educational Sciences,

Department of Physical Education and Sports

Thesis Advisor: Assistant Prof. Zekeriya ÇELİK

May 2024, 71 Pages

This study was conducted to examine the sportsmanship behaviors of high school students during physical education classes. The research is a quantitative study focused on a sample comprising 1295 female and 826 male students from various classes of 33 high schools in Denizli province. The study utilized the 'Physical Education Class Sportsmanship Behavior Scale' developed by Koç in 2013 to measure the frequency of students' sportsmanship behaviors. This scale consists of two main factors: "Displaying Appropriate Behaviors" and "Avoiding Inappropriate Behaviors" totaling 22 items. Higher scores on this scale indicate better levels of sportsmanship.

Findings indicate that students generally exhibited appropriate sportsmanship behaviors based on their average score of 42.44 on the Displaying Appropriate Behaviors subscale. Their high average score of 46.30 on the Avoiding Inappropriate Behaviors subscale suggests that students demonstrate appropriate sportsmanship behaviors. Statistical analyses, including Mann-Whitney U tests and Kruskal Wallis tests, were conducted to examine differences in sportsmanship behaviors based on various demographic variables such as gender, grade level, school type, parental education, and participation in school teams or sports clubs.

The results reveal significant differences in sportsmanship scores based on gender, with females generally displaying higher levels of appropriate sportsmanship behaviors. Females tend to exhibit higher levels of sensitivity and empathy.

Key Words: Sportsmanship behavior, sportsmanship, physical education, secondary education

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	3
1.2. Amaç	5
1.3. Problem Cümlesi ve Alt Problemler	5
1.4. Araştırmanın Önemi	6
1.5. Araştırmanın Sayıltıları	6
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	7
1.7. Tanımlar	7
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
2.1. Kuramsal Çerçeve	8
2.1.1. Örgün Eğitim.....	8
2.1.2. Türkiye’de Örgün Eğitim	9
2.1.3. Örgün Eğitimin Faydaları.....	10
2.1.4. Örgün Eğitimin Zorlukları.....	11
2.1.5. Beden Eğitimi ve Spor Kavramı	11
2.1.6. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Önemi.....	13
2.1.7. Beden Eğitimi ve Spor Genel Amaçları	15
2.1.8. Ortaöğretim Beden Eğitimi ve Spor Programı	157
2.1.9. Beden Eğitimi Dersi ve Akademik Başarı	19
2.1.10. Sportmenlik Davranışı.....	20
2.1.11. Beden Eğitimi Dersi ve Sportmenlik Davranışı	21
2.1.12. Sportmenlik Dışı Davranışlar	24
2.2. İlgili Araştırmalar	25
2.2.1. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	25
2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	28
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM	32
3.1. Araştırmanın Modeli	32
3.2. Evren ve Örneklem.....	32
3.3. Veri Toplama Araçları.....	34
3.4. Veri Toplama Süreci	34
3.5. Verilerin Analizi.....	35
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR	36

4.3. Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersindeki Sportmenlik Davranışlarına İlişkin Bulgular.....	36
4.4. Cinsiyet Değişkenine Göre Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersindeki Sportmenlik Davranış Düzeyleri	37
4.5. Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersindeki Sportmenlik Davranış Düzeyleri	38
4.6. Okul Türü Değişkenine Göre Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersindeki Sportmenlik Davranış Düzeyleri	39
4.7. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersindeki Sportmenlik Davranış Düzeyleri	41
4.8. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersindeki Sportmenlik Davranış Düzeyleri	43
4.9. Okul Takımında ya da Herhangi Bir Spor Kulübünde Düzenli Spor Yapma Durumuna Göre Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersindeki Sportmenlik Davranış Düzeyleri.....	44
BEŞİNCİ BÖLÜMÜ: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	46
5.1. Tartışma.....	46
5.2. Sonuç	49
5.3. Öneriler.....	49
KAYNAKLAR.....	51
EKLER	60
EK-1: Demografik Bilgi Formu	60
EK-2: Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği	61
EK-3: Etik Kurul İzni	62
ÖZGEÇMİŞ	63

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 4.1. <i>Okul Türlerine Göre Mevcut Beden Eğitimi ve Spor Dersi Haftalık Ders Çizelgesi</i>	18
Tablo 4. 2. <i>Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Basit Frekans Tablosu</i>	363
Tablo 4. 3. <i>Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait Tanımlayıcı İstatistikler</i>	36
Tablo 4. 4. <i>Katılımcıların BSDÖ ve alt ölçeklerinden aldıkları puanlarının cinsiyet değişkenine göre incelenmesi</i>	37
Tablo 4. 5. <i>Katılımcıların BSDÖ ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları toplam puanlarının sınıf değişkenine göre Kruskal Wallis Analiz Tablosu</i>	38
Tablo 4. 6. <i>Katılımcıların BSDÖ ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları toplam puanlarının okul türü değişkenine göre Kruskal Wallis Analiz Tablosu</i>	40
Tablo 4. 7. <i>Katılımcıların BSDÖ ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları toplam puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre Kruskal Wallis Analiz Tablosu</i>	42
Tablo 4. 8. <i>Katılımcıların BSDÖ ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları toplam puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre Kruskal Wallis Analiz Tablosu</i>	43
Tablo 4. 9. <i>Katılımcıların BSDÖ ve alt ölçeklerinden aldıkları puanlarının “Okul takımında ya da herhangi bir spor kulübünde düzenli spor yapıyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevaplara göre Mann Whitney U Analiz Tablosu</i>	45

KISALTMALAR LİSTESİ

%	: yüzde
X	: aritmetik ortalama
BEDSD	: Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı
BEDSDÖ	: Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranış Ölçeği
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
n	: frekans
ss	: standart sapma
TS	: Toplam Sportmenlik
UDK	: Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma
UDS	: Uygun Davranışlar Sergileme
vd.	: ve diğerleri

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Beden eğitimi dersinin genellikle psikomotor becerilerin gelişimini desteklediği düşünülse de bireyin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal yönden gelişmesine de pozitif katkı sağlamaktadır. Ortaöğretim beden eğitimi derslerinde genel amacın; öğrencilere aktif ve sağlıklı bir hayat sunmak olduğu bilinse da alt öğrenme amaçları içerisinde sporda erdem, adil oyun, spor ahlakı, sporda centilmenlik gibi alt amaçlar da yer almaktadır (Çitil, 2021).

Beden eğitimi dersleri, öğrencilerin fiziksel becerilerinin yanı sıra zihinsel ve duygusal gelişimlerine de katkı sağlar (Kliziene ve diğ., 2021). Öğrenciler, beden eğitimi derslerinde farklı spor dallarını deneyimleyerek, takım çalışması, strateji geliştirme, problem çözme, karar verme ve rekabet gibi becerileri geliştirirler. Ayrıca, beden eğitimi dersleri, öğrencilerin özgüvenlerini, öz saygılarını ve disiplinlerini de artırır (Aras, 2019; Bessa ve diğ., 2021).

Beden eğitimi dersleri, öğrencilerin sağlıklı bir yaşam sürmeleri için de gereklidir. Fiziksel aktivite, kalp sağlığını, kas gücünü, kemik sağlığını ve bağışıklık sistemini güçlendirir (Bilir, 2019; Shao ve diğ., 2021). Ayrıca, fiziksel aktivite, stresi azaltır, uyku kalitesini artırır ve depresyon riskini düşürür (McGranahan ve O'Connor, 2021; Talha, 2019).

Ortaöğretim beden eğitimi dersleri, öğrencilerin aktif ve sağlıklı bir yaşam sürmeleri için önemli bir fırsattır. Bu dersler, öğrencilerin bedensel, duygusal ve zihisel gelişimlerine katkı sağlar ve onları sağlıklı bir yaşam sürmeleri için teşvik eder (Keskin, 2015; Kliziene ve diğ., 2021 ;Rico-Gonzalez, 2023).

Beden eğitimi dersinin bireyin gelişimine katkı sağladığı bazı alanlar şunlardır:

Fiziksel gelişim: Beden eğitimi dersleri, öğrencilerin kas kuvveti, esneklik, koordinasyon, denge ve dayanıklılık gibi fiziksel becerilerini geliştirir. Bu beceriler, öğrencilerin günlük yaşamlarında daha aktif ve sağlıklı olmalarını sağlar (Medcalf ve diğ., 2006).

Zihinsel gelişim: Beden eğitimi dersleri, öğrencilerin problem çözme, karar verme, strateji geliştirme, takım çalışması ve liderlik gibi zihinsel becerilerini geliştirir. Bu beceriler, öğrencilerin okulda ve iş hayatında daha başarılı olmalarını sağlar (Jung ve Hong, 2014).

Duygusal gelişim: Beden eğitimi dersleri, öğrencilerin özgüven, öz saygı, disiplin ve motivasyon gibi duygusal becerilerini geliştirir. Bu beceriler, öğrencilerin daha mutlu ve başarılı olmalarını sağlar (Akelaitis, 2019, 189).

Davranışsal gelişim: Beden eğitimi dersleri, öğrencilerin dürüstlük, saygı, sorumluluk ve işbirliği gibi davranışsal becerilerini geliştirir. Bu beceriler, öğrencilerin toplumda daha uyumlu ve başarılı olmalarını sağlar (Keleş, 2019).

Beden eğitimi dersi, öğrencilerin bedensel gelişimlerini desteklerken, aynı zamanda ahlaki ve sosyal becerilerini de geliştirmeyi amaçlar. Öğrenciler, beden eğitimi dersinde takım halinde çalışmayı, kurallara uymayı, birbirlerine saygı duymayı ve yardımlaşmayı öğrenirler. Bu beceriler, öğrencilerin okul ve yaşamlarında başarılı olmaları için gereklidir (Certel, Bahadır ve Çelik, 2020; Hacıcaferoğlu ve diğ., 2015; Koç, 2013).

Beden eğitimi dersi, öğrencilerin spor disiplinini de geliştirmeyi amaçlar. Öğrenciler, beden eğitimi dersinde, sporun kurallarını öğrenmenin yanı sıra, sporun gerektirdiği disiplini de kazanırlar. Bu disiplin, öğrencilerin okul ve yaşamlarında başarılı olmalarını kolaylaştırır (Murcia ve diğ., 2007).

Beden eğitimi dersi, öğrencilerin ahlaki ve sosyal yeteneklerini ilerletmede, dayanışma ve iş birliği ruhunu güçlendirmede, kurallara uyum bilincinin kazandırılmasında, adalet ve yardımlaşma gibi insani değerleri benimsemeye, spor disiplini ve sportmenlik davranışlarının gelişim ve pratiğinde kritik bir rol oynar. (Bailey, 2005; Jacobs ve diğ., 2013)

Türkiye'de liselerde beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2018) tarafından hazırlanmıştır. Program, öğrencilerin, zihinsel, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemeyi amaçlamaktadır. Programda, öğrencilerin temel hareket becerilerini geliştirmeleri, farklı spor dallarını tanımaları ve spor yapma alışkanlığı kazanmaları hedeflenmektedir. Program, ünitelerden oluşmaktadır. Üniteler, öğrencilerin yaş ve gelişim düzeylerine uygun olarak hazırlanmıştır. Ünitelerde, öğrencilerin temel hareket

becerilerini geliştirmek için oyunlar, sporlar ve egzersizler yer almaktadır. Programda, öğrencilerin farklı spor dallarını tanımaları için de etkinlikler yer almaktadır.

Program, öğrencilerin spor yapma alışkanlığı kazanmalarını sağlamak için de etkinlikler içermektedir. Öğrenciler, program kapsamında, okul spor kulüplerinde veya yerel spor kulüplerinde spor yapma fırsatı bulabilmektedirler. Bu şekilde öğretmenleri ve diğer yöneticiler tarafından desteklendiğini hissederek öğrenciler, okul etkinliklerinde daha aktif, duygusal olarak okullarıyla daha ilgili ve daha iyi akademik sonuçlar göstermektedir (Sakız, 2017). "Öğrenci verilecek olan desteğinin karmaşıklığını ele almak için, ders içeriklerinin tasarımı ve uygulamasının bütünsel olarak ele alınması gerekir" (Jung ve Hong, 2014: 11) ve böylece öğretmenler ve yöneticiler daha etkili öğrenme desteği sağlayabilir.

Eksiklikleri olsa da Türkiye'de lise beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı, öğrencilerin fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemek için önemli bir araçtır. Program, öğrencilerin sağlıklı bir yaşam sürmelerine ve spor yapma alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olmaktadır (Orhan ve diğ., 2016; Sunay ve diğ., 1996).

1.1. Problem Durumu

Beden eğitimi öğrencinin hem fiziksel hem de ruhsal sağlığını arttırmaktadır. Beden eğitiminin öğrencide ortaya çıkardığı ve geliştirdiğı olumlu davranışların tümü sportmenlik kavramı ile nitelendirilebilmektedir (Koç, 2013). Sportmenliği Stornes ve Bru (2002) sosyo-ahlaki ilişki ile bağlantılı olarak tanımlamıştır. Yazarlar, sportmenliğin spor ruhuna uygun erdemli davranışların eğitimi içerdiğini belirtmektedir. Cremades (2014) ise, spor dünyasında ahlaki olarak kabul edilen tutum ve davranışlar olarak tanımlamıştır. Genel olarak sportmenlik; karakter gelişimi, ahlaki olgunlaşma ve etik gibi temel unsurlarını içeren bir kavramdır. (Karanfil ve diğ., 2017; Sivrikaya ve Sadık, 2018).

Sportmenlik kendini kontrol, kurallara uyma, başkalarına saygı gibi olumlu özellikleri barındırmayı ifade ederken aynı zamanda hilekârlık, kurallara uymama, yalan gibi olumsuz özelliklerden kaçınmaktır (Yapan, 2007). Okullardaki ders içi ve dışı sportif etkinlikler çocukların psikomotor becerilerinin yanı sıra bilişsel, duyuşsal ve davranışsal gelişimlerini de desteklemeyi hedeflemektedir. Böylece çocuklar yaşamsal ve toplumsal açıdan işlevsellik bir

yapı geliştirebilmektedir. Sadece performansa odaklanmayan spor etkinliklerinin sportmenlik kavramının davranışa dönüşmesinde etkili olmaktadır (Pehlivan, 2004).

Sporla ilgili olarak, lise döneminde okul sporlarına katılımın öğrencilerin akademik başarı, olumlu vücut imajı algıları ve öz saygı geliştirdiğini gösteren araştırmalar vardır (Wretman, 2017). "Öğrencilerin okullarına ve takım arkadaşlarına bağlılıkları, sorumluluk kabul etmelerine, özdeğerlerini tanımalarına, sportmenlik hakkında bilgi edinmelerine, dürüstlük kazanmalarına, adaleti teşvik etmelerine, iyimserliği geliştirmelerine ve kendilerini feda etmeye şartlandırmalarına yardımcı olur" (Brouwer ve diğ., 2022, 5).

Bu bağlamda, öğrencilerin sportmenlik davranış düzeylerini belirlemek, sportmenlik davranışını pozitif yönde etkileyen faktörleri tespit etmek ve bu faktörleri geliştirmek büyük önem arz etmektedir. Nadir de olsa rakibine tekme atmayı veya faul yapmayı sportmenlik olarak kabul etmek tehlikeli bir yaklaşımdır. Bu bakış açısı, şiddet ve saldırganlığı meşrulaştırır ve sporda etik dışı davranışların normalleştirilmesine yol açar (Tel ve diğ., 2017). Yapılan araştırmalar, rekabetin yoğun olduğu spor dallarında, kazanma ve kaybetmeye aşırı odaklanmanın yarışmacılarda olumsuz sosyal davranışlara yol açabildiğini göstermektedir. Bu durum, kasıtlı sakatlama gibi etik dışı eylemlere varabilmektedir (Balçıkanlı, 2017). Lise beden eğitimi ve spor öğretim programında öğrencilerin sportmenlik davranış düzeylerini arttırmaya yönelik yapılan çalışmalara sınırlı sayıda rastlanmış olması, bu çalışmaya odaklanmayı sağlamıştır. Bu araştırmanın önemi gereği beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin karşılaştıkları belirli zorluklara ve eksikliklere çözüm bulmalarına yardımcı olacak nitelikte bir yol haritası sunabilecek olmasından kaynaklanmaktadır. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri, öğrencilerinin sportmenlik davranış düzeylerini artırmak için etkili stratejiler ve uygulamalar aramaktadır. Ancak mevcut literatürde bu konuda yeterli sayıda somut örnek veya kılavuz bulunmamaktadır. Dolayısıyla, bu araştırma, sportmenlik davranışlarını geliştirmeye yönelik yeni yaklaşımların ve pratik önerilerin geliştirilmesine katkıda bulunabilir. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerine, sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde sportmenlik değerlerini nasıl teşvik edeceklerine dair somut öneriler sunarak, onların mesleki gelişimlerine destek olabilir. Bu bağlamda, araştırmanın amacı, eğitimcilerin sportmenlik konusundaki bilgi eksikliklerini giderecek ve öğrencilerin bu

değerleri benimsemesine yönelik ortamı iyileştirecek bilgi ve kaynak sağlaması yönünde .bir yol haritası olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın problemi “Denizli ili örneğinde, lise 9., 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin sportmenlik davranış düzeylerine bazı değişkenlerin (cinsiyet, sınıf, okul türü, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, okul takımında oynayıp oynamama, herhangi bir spor kulübünde düzenli spor yapıp yapmama, boş zamanlarında egzersiz yapıp yapmama) etkisi var mıdır?” olarak belirlenmiştir.

1.2. Amaç

Lise öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor dersindeki sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi bu tez çalışmasının ana amacını oluşturmaktadır.

1.3. Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Araştırmanın problem cümlesi: “Denizli ili örneğinde, lise 9., 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin sportmenlik davranış düzeylerine bazı değişkenlerin (cinsiyet, sınıf, okul türü, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, okul takımında oynayıp oynamama, herhangi bir spor kulübünde düzenli spor yapıp yapmama, boş zamanlarında egzersiz yapıp yapmama) etkisi var mıdır?”

Çalışmanın belirlenen alt problemleri ise aşağıdaki gibidir:

1- Lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor dersindeki sportmenlik davranışları ne düzeydedir?

2- Cinsiyet değişkenine göre lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersindeki sportmenlik davranış düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3- Sınıf düzeyi değişkenine göre lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersindeki sportmenlik davranış düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

4- Okul türü değişkenine göre lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersindeki sportmenlik davranış düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

5- Baba eğitim durumu değişkenine göre lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersindeki sportmenlik davranış düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

6- Anne eğitim durumu değişkenine göre lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersindeki sportmenlik davranış düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

7- Okul takımında ya da herhangi bir spor kulübünde düzenli spor yapma durumuna göre lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersindeki sportmenlik davranış düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Denizli ilindeki lise öğrencilerinin sportmenlik davranışı düzeylerine odaklanan bu çalışma, Denizli ilinde lise öğrencilerinin sportmenlik davranışları hakkında kapsamlı ve güncel bilgiler sunacaktır. Çalışmada, cinsiyet, sınıf, okul türü, aile eğitim durumu, spor geçmişi ve boş zaman aktiviteleri gibi farklı değişkenlerin sportmenlik davranışları üzerindeki etkisi incelenecektir. Bu sayede, sportmenlik davranışlarını etkileyen faktörler daha iyi anlaşılabilir olacaktır. Sportmenlik, gençlerin ahlaki gelişimleri ve kişiliklerinin oluşması için önemli bir rol oynar. Bu çalışmanın bulguları, gençlerin sportmenlik davranışlarını geliştirmelerine yardımcı olacak eğitim ve programların geliştirilmesine katkıda bulunacaktır. Elde edilen bulgular, Denizli'de ve Türkiye'nin genelinde spor politikalarının geliştirilmesine ve sporun teşvik edilmesine katkı sağlaması beklenmektedir. Bu çalışma, bölgesel ve ulusal açıdan önemli bir araştırmadır. Çalışmanın bulguları, spor politikalarının geliştirilmesine, gençlerin psikolojik, davranışsal gelişimine ve toplumda sportmenlik kültürünün davranışsal yönden gelişmesine katkıda bulunacaktır.

1.5. Araştırmanın Sayıtları

Araştırmaya katılan lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerinin ölçekte yer alan tüm maddeleri içtenlikle ve gerçeğe uygun cevapladıkları varsayılmıştır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma 2023-2024 Eğitim Öğretim yılında Denizli İli Pamukkale ve Merkezefendi ilçelerine bağlı lise düzeyinde öğrenim gören ve araştırmaya katılan öğrenciler ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Sportmenlik: Sportmenlik, bireylerin sportif faaliyetlerde sergilediği centilmenlik, samimiyet, cesaret, sabır, öz denetim, özgüven, başkalarını küçümsememe, farklı görüşlere ve doğrulara saygı gösterme, kibarlık, iyilik, asalet, onur, iş birliği ve cömertlik gibi değerlerin tamamını kapsar (Keating, 2007).

Fair Play: Fair play, sporda sadece kurallara uymaktan daha fazlasını ifade eden bir davranış biçimidir. Sporcular, yarışma sırasında zorlaşan koşullara rağmen kurallara sabırla, tutarlılıkla ve bilinçli bir şekilde riayet etmeli; fırsat eşitliğini bozacak haksız avantajları kabul etmemeli; rakibin haksız dezavantajlarından yararlanmamalıdır. Rakibi düşman olarak görmek yerine, oyunun gerçekleşmesini sağlayan, eşit haklara sahip bir birey ve partner olarak görmeli ve ona değer vermelidirler (Butcher ve Schneider, 1998).

Beden Eğitimi ve Spor: Eğitimin beden sağlığını ve becerilerini geliştirmeye yönelik dalıdır. Öğrencilerde spor disiplininin oluşması, sportmenlik davranışlarının geliştirilmesinde ve hayata geçirilmesinde önemli bir yere sahiptir (Bailey, 2006).

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde çalışmanın konusuna yönelik kuramsal çerçeve özetlenmiştir. Ayrıca konu ile ilgili yapılmış olan çalışma sonuçlarına kısaca değinilmiştir.

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu başlık altında beden eğitimi ve spor kavramı ile sportmenlik davranışı alt başlıkları yer almaktadır.

2.1.1. Örgün Eğitim

Örgün eğitim, tipik olarak bir okul veya başka bir eğitim kurumu tarafından sağlanan yapılandırılmış bir öğrenme sistemidir. Öğrencilere hayatta başarılı olmak için ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri sağlamak için tasarlanmış bir dizi müfredata dayanmaktadır. Örgün eğitim, kişisel deneyimler, aile veya işyeri gibi resmi bir ortamın dışında meydana gelen öğrenme anlamına gelen yaygın eğitim ile karşılaştırılabilir (Hoppers, 2006).

Örgün eğitimin tarihi çok eski zamanlara kadar uzanmaktadır. İlk resmi okullar antik Yunanistan ve Roma'da kuruldu. Bu okullar, öğrencileri sanat ve bilim alanlarında yetiştirmek için tasarlandı. Orta Çağ'da örgün eğitim büyük ölçüde kilise tarafından kontrol ediliyordu. Öğrencilere din ve klasikleri öğretmek için okullar kuruldu (Filippoupoliti ve Koliopoulos, 2014).

18. ve 19. yüzyıllarda, örgün eğitimi herkes için daha erişilebilir hale getirmek için büyüyen bir hareket vardı. Bu hareket birçok ülkede devlet okullarının kurulmasına yol açtı. Günümüzde örgün eğitim çoğu ülkede evrensel bir haktır (Filippoupoliti ve Koliopoulos, 2014).

Örgün eğitim, devlet tarafından belirlenen bir müfredat çerçevesinde, belirli bir zaman ve mekânda verilen planlı eğitimidir. Okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim olmak üzere dört temel kademedен oluşur (Çınar ve Dogan, 2019). Okul öncesi eğitim, 3-5 yaş arası çocukların okula hazırlanmalarını sağlayan bir eğitimidir. Okul öncesi eğitimde

çocuklar, temel yaşam becerileri, sosyal-duygusal gelişim ve bilişsel gelişim alanlarında desteklenir (Uysal, 2015).

İlköğretim, 6-14 yaş arası çocukların zorunlu eğitim aldıkları kademedir. İlköğretimde çocuklar, Türkçe, görsel sanatlar, matematik, fen bilimleri, sosyal bilgiler, yabancı dil, din kültürü ve ahlak bilgisi, müzik, ve beden eğitimi gibi dersleri alırlar. Ortaöğretim, 15-18 yaş arası çocukların aldıkları eğitimidir. Ortaöğretim, mesleki ve teknik lise ve genel lise olmak üzere iki farklı türdedir. Genel lisede öğrenciler, üniversiteye hazırlık için genel dersler alırlar. Mesleki ve teknik lisede ise öğrenciler, belirli bir meslek alanında eğitim alırlar (MEB, 2015).

Yükseköğretim, 18 yaş ve üzeri kişilerin aldıkları eğitimidir. Yükseköğretim, lisans, yüksek lisans ve doktora olmak üzere üç farklı düzeydedir. Lisans eğitimi, dört yıllık bir eğitimidir. Yüksek lisans eğitimi, iki yıllık bir eğitimidir. Doktora eğitimi, üç veya daha fazla yıllık bir eğitimidir. Örgün eğitim, bireylerin kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlayan önemli bir eğitimidir. Bireylere bilgi, beceri ve değerler kazandırır. Aynı zamanda bireylere iş hayatında ve sosyal yaşamda başarılı olmaları için gerekli olan temelleri sağlar (MEB, 2015).

2.1.2. Türkiye’de Örgün Eğitim

Osmanlı Devleti’nde eğitim ve ilgili faaliyetler vakıflar tarafından yürütülürken, II. Mahmut döneminde bu görev devlet tarafından üstlenilmiş ve ilk kez bu konuda sorumlu bir bakan atanmıştır. Daha sonraki yıllarda, çeşitli adlar ve bölümler altında yürütülen eğitim faaliyetleri, 1989 yılında “Millî Eğitim Bakanlığı” adı altında birleştirilmiş ve günümüzde de bu şekilde devam etmektedir (Er, 2003). Eğitim hakkı ve eğitimin devlet kontrolünde tek elden düzenlenmesi Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 42. maddesi ile güvence altına alınmıştır. Bu maddeye göre:

“Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir. Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır” (T.C. Anayasası, Madde 42).

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), eğitim vizyonunu “Hayata hazır, sağlıklı ve mutlu bireyler yetiştiren bir eğitim sistemi” olarak tanımlamaktadır. 2005-2006 eğitim öğretim yılına

kadar Davranışsal Yaklaşımı benimseyen ve öğretmen merkezli programlar hazırlayan MEB, bu programların bazı olumsuz sonuçlar doğurması nedeniyle, 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren öğrenci merkezli bir sistem olan Yapılandırmacı Yaklaşımı benimsemiştir. (Bilir, 2008).

MEB'in 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'nde, "bir topluma yapılacak en büyük kötülüğün kendi kültüründen mahrum bırakmak ve daha kötüsünün ise kendi kültürüne mahkûm etmek" (2021: 18) olduğuna dikkat çekilmiştir. Bu ifadelerle, MEB, kültürün uygarlık içindeki evrenselliğinin önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, okulların "çocuğun evrensel, millî ve manevi erdemlerle birlikte yaşam becerilerinin içselleştirildiği mekanlar" olarak tanımlandığı belirtilmiştir (MEB, 2023). MEB, Tasarım-Beceri Atölyeleri'nin bilim, sanat, spor ve kültür odaklı olacağını duyurmuştur (MEB, 2018).

Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 8. Bölüm, Öğrenci Davranışlarının Değerlendirilmesi ve Ödüllendirme başlıklı 52. maddesinde:

"Yasalara, yönetmeliklere ve toplumun etik kurallarına, millî, manevi ve kültürel değerlere uymaları beklenir" ifadesi yer almaktadır (MEB, 2014).

Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 1. Kısım, 2. Bölüm, 7. maddesinde:

"Öğrencileri bedenî, zihnî, ahlâkî, manevî, sosyal ve kültürel nitelikler yönünden geliştirmeyi, demokrasi ve insan haklarına saygılı olmayı, çağımızın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatarak geleceğe hazırlamayı amaçlar" denilmektedir (MEB, 2015).

Aynı yönetmeliğin 2. Kısım, 2. Bölüm, 10. maddesinde ise:

"Ortak dersler, her öğrencinin ortaöğretim kurumunu bitirinceye kadar aldığı, asgarî ortak bir genel kültür veren, toplum sorunlarına duyarlı, yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırmayı amaçlayan ve yükseköğretim programlarına hazırlayan derslerdir" şeklinde tanımlanmaktadır (MEB, 2015).

2.1.3. Örgün Eğitimin Faydaları

Örgün eğitimin birçok faydası vardır. Örgün eğitim, öğrencilere hayatta başarılı olmaları için ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri sağlar. Bu, sanat, bilim ve beşeri bilimlerin yanı sıra eleştirel düşünme, problem çözme ve iletişim becerilerini içerir. Örgün eğitim daha iyi

iş fırsatlarına yol açabilir. Araştırmalar, daha eğitilmiş kişilerin daha yüksek maaş alma eğiliminde olduklarını ve daha istikrarlı bir istihdama sahip olduklarını göstermiştir. Örgün eğitim, insanların sosyal merdiveni yükseltmelerine yardımcı olabilir. Bunun nedeni, eğitimin insanlara daha iyi işler bulmaları ve daha fazla para kazanmaları için ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri sağlamasıdır. Örgün eğitim, daha düşük suç oranları, obezite ve akıl hastalığı gibi bir dizi sağlık ve esenlik yararıyla ilişkilendirilmiştir (Işık ve Yağcı, 2012).

2.1.4. Örgün Eğitimin Zorlukları

Örgün eğitimin birçok faydasına rağmen, bununla ilgili bazı zorluklar da vardır. Örgün eğitim, özellikle yüksek seviyelerde pahalı olabilir. Bu, bazı insanların üniversite eğitimi almasını zorlaştırabilir. Örgün eğitim toplumdaki mevcut eşitsizlikleri güçlendirebilir. Bunun nedeni, varlıklı ailelerin çocuklarının iyi okullara gitme ve iyi bir eğitim alma olasılıklarının daha yüksek olmasıdır. Örgün eğitim esnek olmayabilir ve değişmesi yavaş olabilir. Bu, yeni zorluklara ve taleplere uyum sağlamayı zorlaştırabilir. Örgün eğitim, insanların hayatta başarılı olmalarına yardımcı olabilecek değerli bir araçtır. Ancak, örgün eğitimle ilgili zorlukların farkında olmak önemlidir. İnsanlar örgün eğitimin faydalarını ve zorluklarını anlayarak kendi eğitim yolları hakkında bilinçli kararlar verebilirler (Demir, 2021).

2.1.5. Beden Eğitimi ve Spor Kavramı

Hızla değişen dünyada, orta öğretim öğrencileri, akran ilişkileri becerileri, prososyal davranışlar (örneğin saygı), liderlik becerileri, problem çözme becerileri, kişisel ve sosyal sorumluluk becerileri gibi bir dizi kişisel ve sosyal beceri geliştirmekten yararlanırlar. Çocuklar bu kişisel ve sosyal becerileri geliştirdiklerinde, yalnızca daha başarılı öğrenenler olmakla kalmayacak, aynı zamanda yetişkin yaşamına daha başarılı bir geçiş yapma olasılıkları da artacaktır (Wright ve Craig, 2011). Bu doğrultuda gençleri günlük hayatın taleplerine ve zorluklarına hazırlamada beden eğitiminin rolüne artan bir ilgi vardır (Society of Health and Physical Educators, 2014).

Beden eğitimi, bir kişinin fiziki ve zihni yönden sağlığını korumak ve iyileştirmek için gerçekleştirdiği tüm eylemlerdir. Bireylerin fiziksel aktivitelerde zinde, güçlü ve daha yetkin

olmalarını sağlamak, bireylerin sağlıklı, üretken, mutlu olması, insanların istikrarlı bir biçimde kas, kemik ve eklemlerinin kontrollünü sağlar. Aynı zamanda insanların psikolojik olarak rahatlaması ve birbirleriyle sosyalleşmesi açısından önemlidir (Çitil, 2021).

Beden eğitimi dersi, öğrencilerin fiziksel aktivite yapmalarını ve sağlıklı bir yaşam sürmelerini teşvik eder. Öğrenciler, beden eğitimi dersinde çeşitli sporlar ve oyunlar oynayarak fiziksel aktivitelerini artırabilirler. Ayrıca, beden eğitimi dersinde öğrenciler sağlıklı beslenme ve yaşam tarzı hakkında bilgi edinebilirler (Janssen, ve LeBlanc, 2010).

Beden eğitimi dersi, öğrencilerin fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlar. Fiziksel olarak, beden eğitimi dersi öğrencilerin kaslarını güçlendirir, kemiklerini ve eklemlerini geliştirir ve kalp sağlığını korur. Zihinsel olarak, beden eğitimi dersi öğrencilerin dikkatini geliştirir, hafızasını güçlendirir ve stresi azaltır. Sosyal olarak, beden eğitimi dersi öğrencilerin arkadaş edinmelerini, takım çalışması yapmayı ve rekabetçi olmayı öğretir (Dubbert, 2002).

Beden eğitimi dersi, öğrencilerin yaşam kalitesini artırır. Sağlıklı bir yaşam sürmek, öğrencilerin daha uzun, daha mutlu ve daha üretken bir yaşam sürmelerini sağlar. Beden eğitimi dersi, öğrencilerin sağlıklı bir yaşam sürmelerine yardımcı olur. Beden eğitimi faaliyetleriyle birey daha sağlıklı ve huzurlu, etrafındaki olaylara daha duyarlı hale gelebilmektedir. Enerjisini doğru yere kanalize edebildiği için topluma, insana, kendine veya bir başkasına zarar verme ihtimali azalmaktadır. Birey, vücudunu en doğru şekilde geliştirerek kendisine ve çevresine faydalı bir kişi haline gelecektir (Şahin ve diğ., 2012).

Beden eğitimi ve spor, bireylere sağladığı bedensel ve ruhsal gelişimin yanı sıra eğitim sürecinde sosyalleşmelerini de sağlayan önemli bir alandır. Bu alan, genel eğitimin tamamlayıcısı olarak planlı bir şekilde yürütülmektedir. Beden eğitimi ve spor, fiziksel etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin eğitime katkı sağlar ve her öğrencinin hareket kabiliyetinin en üst düzeyde korunmasına yardımcı olur (Donnelly ve Lambourne, 2011).

Beden eğitimi ve sporun kişisel ve sosyal gelişimin desteklenmesindeki rolüne artan bir ilgi olsa da sadece beden eğitimi ve spora katılmanın otomatik olarak olumlu sonuçlara yol açmadığını akılda tutmak önemlidir. Olumlu sonuçların elde edilebileceği pedagojik koşulları

yaratmak beden eğitimi öğretmenlerinin ve spor koçlarının sorumluluğundadır. (Bailey ve diğ., 2009; Cryan ve Martinek, 2017; Fraser-Thomas ve Côté, 2009).

2.1.6. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Önemi

Sağlık, hem fiziksel hem ruhsal hem de sosyal yönden tam bir iyilik ve rahatlık halidir. Sağlık olgusu genel olarak genetik, çevre, yaşam tarzı ve sağlık sisteminin kalitesinden etkilenir. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre (WHO, 2010), insan sağlığı ekolojik koşullara (%21), genetiğe (%21), sağlık sistemi kalitesine (%8) ve yaşam tarzına (%50) bağlıdır.

Fiziksel aktivite, artan zindelik, performans, kendine güven ve kendini gerçekleştirme ve kendini onaylama ile sonuçlanabilecek fiziksel ve zihinsel dengeyi korumak için bir araçtır. Bu konuda öğrencilerin farkındalığını arttırabilecek en önemli vasıta ise kuşkusuz gelişim çağında verilen beden eğitimi ve spor dersine bağlıdır. Beden eğitimi dersleri, bir çocuğun eğitiminin önemli bir parçasıdır. Çocukların sağlıklı, çok yönlü yetişkinler olmalarına yardımcı olabilecek çeşitli fiziksel, zihinsel ve sosyal faydalar sağlarlar (Díaz, Gonzalez, Vicedo, Sánchez, 2019).

Beden eğitimi dersi etkinlikler sayesinde çocuklar, arkadaşlık kurabilme, arkadaşları ile işbirliği becerilerini geliştirebilme, liderlik özelliklerini geliştirebilme, karşısındaki kişilere saygı gösterme gibi sosyal becerilerini geliştirecek bir ortam bulurlar (Taşkın, 2018).

Beden Eğitimi Dersinin Fiziksel Faydaları: Beden eğitimi ve spor dersleri, çocukların fiziksel uygunluklarını geliştirmelerine yardımcı olur. Kardiyovasküler sağlığı, kas gücünü ve dayanıklılığını, esnekliği ve koordinasyonu geliştirirler. Fiziksel aktivite aynı zamanda çocukların sağlıklı bir kiloyu korumalarına yardımcı olur ve bu da yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde kronik hastalıklara yakalanma riskini azaltabilir (Güvendi ve Serin, 2019).

Beden Eğitimi Dersinin Manevi Faydaları: Beden eğitimi ve spor derslerinin de çocukların ruh sağlığı üzerinde olumlu bir etkisi olabilir. Stres, kaygı ve depresyonu azaltmaya yardımcı olabilirler. Fiziksel aktivite ayrıca çocukların benlik saygısını ve özgüvenini geliştirebilir (Lodewyk ve diğ., 2009).

Beden Eğitimi Dersinin Sosyal Faydaları: Beden eğitimi ve spor dersleri, çocukların takım çalışması, işbirliği ve iletişim gibi sosyal becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir.

Ayrıca çocukların rekabet ve yenilgiyle sağlıklı bir şekilde nasıl başa çıkacaklarını öğrenmelerine yardımcı olabilirler (Staiano ve Calvert, 2011).

Beden Eğitimi Dersinin Diğer Faydaları: Fiziksel, zihinsel ve sosyal faydalara ek olarak beden eğitimi ve spor dersleri, çocukların ömür boyu sürecek bir fiziksel aktivite sevgisi geliştirmelerine de yardımcı olabilir. Bu, gelişmiş akademik performans, azalan devamsızlık ve artan yaşam beklentisi gibi bir dizi başka faydaya yol açabilir (Staiano ve Calvert, 2011).

Beden eğitimi ve spor derslerinin önemi göz ardı edilemez. Çocukların sağlıklı, çok yönlü yetişkinlere dönüşmesine yardımcı olabilecek çeşitli faydalar sağlarlar. Okullar beden eğitimi ve spor derslerini müfredatlarında bir öncelik haline getirmelidir (Bailey, 2006).

İşte beden eğitimi ve spor derslerinin bazı ek faydaları:

- Geliştirilmiş akademik performans
- Azaltılmış devamsızlık
- Artan yaşam beklentisi
- Kalp hastalığı, inme, diyabet ve kanser gibi kronik hastalık riskinde azalma
- Geliştirilmiş ruh sağlığı
- Artan benlik saygısı ve kendine güven
- Ekip çalışması, işbirliği ve iletişim gibi gelişmiş sosyal beceriler
- Rekabet ve yenilgiyle sağlıklı bir şekilde nasıl başa çıkılacağını öğrendi.

Öğretmenler, aşağıdakileri yaparak öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerine katılmaya teşvik edebilirler:

- Öğrenciler ile fiziksel aktivitenin yararları hakkında konuşmak
- Öğrencilerin keyif aldığı aktiviteleri bulmak
- Farklı ilgi alanlarına hitap eden çeşitli aktiviteler sunmak
- Olumlu ve destekleyici bir ortam yaratmak
- Beceri geliştirmeye ve ustalaşmaya odaklanma
- Önemli kavramları öğretmek için oyunlar ve aktiviteler kullanmaktır (Bailey, 2006).

Beden eğitimi ve spor dersleri, bir çocuğun eğitiminin önemli bir parçasıdır. Çocukların sağlıklı, çok yönlü yetişkinlere dönüşmesine yardımcı olabilecek çeşitli faydalar sağlarlar. Okullar ve ebeveynler beden eğitimi ve spor derslerine öncelik vermelidir. Bu amaç doğrultusunda, beden eğitimi ve spor dersini almış öğrencilerin aşağıdaki öğretim programı çıktılarını kazanmaları beklenir.

1. Farklı türlerde spora özgü ve temel hareket kabiliyetlerini artırır.
2. Kazandıkları hareket becerilerini, etkin bir şekilde fiziksel etkinliklere ve spora aktarır.
3. Hareket stratejilerini ve taktiklerini, farklı fiziksel aktivitelerde ve sporda kullanır.
4. Sağlığını geliştirebilmek ve sağlıklı bir şekilde yaşamını devam ettirebilmek amacıyla fiziksel aktivitelere ve spor etkinliklerine devamlı ve tekrarlı bir şekilde katılır.
5. Beden eğitimi ve spor ile ilişkili milli ve evrensel değerlerimizi bilir ve anlar.
6. Öz yönetim becerilerinin kazanılması ve geliştirilmesinde beden eğitimi ve spor büyük önem arz etmektedir.
7. Beden eğitimi ve spor vasıtasıyla, sportmenlik, birlik olma, liderlik, iletişim becerisi, doğaya saygı ve farklılıklara saygı özellikleri geliştirir (MEB, 2018).

2.1.7. Beden Eğitimi ve Spor Genel Amaçları

Beden eğitimi ve sporun çeşitli genel amaçları vardır bunlardan bazıları:

Fiziksel uygunluğun iyileştirilmesi: Beden eğitimi ve spor, insanların kardiyovasküler sağlıklarını, kas güçlerini ve dayanıklılıklarını, esnekliklerini ve koordinasyonlarını geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu, kronik hastalık riskinde azalma, zihinsel sağlıkta iyileşme ve yaşam süresinin uzaması gibi bir dizi sağlık yararına yol açabilir (Chen, ve diğ., 2016).

Yaşam becerilerini öğretmek: Beden eğitimi ve spor, insanlara takım çalışması, işbirliği, iletişim ve rekabet ve yenilgiyle sağlıklı bir şekilde nasıl başa çıkılacağı gibi önemli yaşam becerilerini öğretebilir. Bu beceriler hem kişisel hem de profesyonel yaşamda değerli olabilir (Redelius ve diğ., 2015).

Sosyal içermeyi teşvik etmek: Beden eğitimi ve spor, her yetenekten insanın bir araya gelip katılabileceği eğlenceli ve kapsayıcı bir ortam sağlayabilir. Bu, sosyal izolasyonu azaltmaya ve bir topluluk duygusunu geliştirmeye yardımcı olabilir (Uchiymi, 1981).

Yaşam boyu fiziksel aktiviteyi teşvik etmek: Beden eğitimi ve spor, insanların ömür boyu sürecek bir fiziksel aktivite sevgisi geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu, daha iyi sağlık, daha iyi akademik performans ve daha az devamsızlık gibi bir dizi fayda sağlayabilir (Redelius ve diğ., 2015).

Beden eğitimi ve sporun özel amaçları, ilgili kişi veya gruba bağlı olarak değişebilir. Ancak, yukarıda listelenen genel amaçlar en yaygın ve önemli olanlardan bazılarıdır.

Beden eğitimi ve sporun diğer bazı ek faydaları:

Geliştirilmiş akademik performans: Çalışmalar, düzenli fiziksel aktiviteye katılan öğrencilerin katılmayanlara göre daha iyi akademik performansla sahip olduklarını göstermiştir.

Azaltılmış devamsızlık: Düzenli fiziksel aktiviteye katılan öğrencilerin hastalık nedeniyle okulu kaçırmaya olasılığı daha düşüktür.

Artan yaşam beklentisi: Fiziksel olarak aktif olan insanlar, yapmayanlardan daha uzun yaşama eğilimindedir.

Kronik hastalık riskinde azalma: Fiziksel aktivite, kalp rahatsızlığı, inme, diyabet ve kanser gibi kronik rahatsızlıklara yakalanma riskini azaltmaya yardımcı olabilir.

İyileştirilmiş zihinsel sağlık: Fiziksel aktivite, ruh halini iyileştirmeye, stresi azaltmaya ve benlik saygısını artırmaya yardımcı olabilir.

Gelişmiş sosyal beceriler: Beden eğitimi ve spor, insanların takım çalışması, işbirliği ve iletişim gibi sosyal becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Ayrıca beden eğitimi ve spor, öğrencilerin rekabet ve yenilgiyle sağlıklı bir şekilde nasıl başa çıkacaklarını öğrenmelerine yardımcı olabilir.

Genel olarak, beden eğitimi ve sporun bireyler ve bir bütün olarak toplum için bir dizi önemli faydası vardır. Fiziksel zindeliği geliştirmeye, yaşam becerilerini öğretmeye, sosyal katılımı teşvik etmeye ve yaşam boyu fiziksel aktiviteyi teşvik etmeye yardımcı olabilirler (Uchiymi, 1981).

2.1.8 Ortaöğretim Beden Eğitimi ve Spor Programı

Bilim ve teknolojideki hızlı ilerleme ile birlikte, bireylerin ve toplumların değişen gereksinimleri, öğrenme ve öğretme teorilerindeki yenilikler ve ilerlemeler, bireylerin beklenen rollerini doğrudan etkilemiştir. Bu gelişmelerle birlikte Değerlerimiz, öğretim programlarının perspektifini belirleyen temel ilkelerin toplamıdır. Bu ilkeler, köklerini geçmişimizden ve geleneklerimizden alırken, bugünüme ve geleceğimize uzanan gövde ve dallarıyla beslenmektedir. Öğretim programlarında vurgulanan 'kök değerler' arasında adalet, dostluk, dürüstlük, öz disiplin, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik bulunmaktadır. Günümüzde beden eğitimi ve spor, genç nesillere hem zihinsel hem de bedensel sağlık kazandıran önemli bir faaliyet alanı olarak kabul edilmektedir. Beden eğitimi ve spor, eğitim programlarının entegre bir parçası olarak öğrencilerin psikomotor, bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunur. Aynı zamanda, öğrencilerin sporu yaşamlarının bir parçası haline getirmelerine ve okul dışı zamanlarını kültürel ve spor etkinlikleriyle değerlendirmelerine destek sağlar (MEB, 2018).

Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı öğrencilerin şu özel amaçlara ulaşmasını hedeflemektedir: Sporun dünya ve Türkiye'deki tarihsel gelişimini ve Türk spor tarihinde başarılı sporcuları öğrenmek, sporun dünya ve Türkiye'deki tarihsel gelişimini öğrenmek, fiziksel aktivitelerle hareket, bilgi ve becerilerini geliştirip alışkanlık haline getirmek ve spor kültürü edinmek, engellilerin ve özel eğitim gerektiren bireylerin bedensel, sosyal ve ruhsal gelişiminde sporun rolünü anlamak, spor etkinlikleri aracılığıyla spor kültürü edinmek, spor kurallarını bilip uygulayarak bu becerileri günlük yaşamda olumlu şekilde kullanmak, milli bayramlar ve kurtuluş günlerinin anlamını kavramak ve bu kutlamalara katılmak, Atatürk'ün ve Türk düşünürlerinin beden eğitimi ve sporla ilgili düşüncelerini özümsemek, spor organizasyonlarına katılarak spor bilinci gelişmiş sosyal bireyler olarak yetişmek, fair play (adil oyun) prensibine bağlı, dürüst ve saygılı davranışları alışkanlık haline getirmek vb. gibi amaçlar doğrultusunda program şekillendirilmiştir (MEB, 2018).

İlk kez 2009 yılında başlatılan bu program, seviyelere göre düzenlenerek 'Ortaöğretim Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı' adı altında hayata geçirilmiştir. Beden eğitimi öğretim programı, Hareket Bilgi ve Becerileri, Spor Kültürü ve Ulusal Bilinç olmak üzere Öğrenme Alanları ve bu alanlara ait Genel Hareket Bilgi ve Becerileri ile Özel Hareket Bilgi ve Becerileri Alt Öğrenme Alanları şeklinde tasarlanmıştır. Her alt öğrenme alanı için bilişsel, duyuşsal ve psikomotor kazanımlar belirlenmiştir (MEB, 2009). Temel eğitim programından ayrılarak ortaöğretim için oluşturulan bu program, 2017 ve 2018 yıllarında yenilenmiştir. Bu yenileme sürecinde öğrenme alanları ve ders kazanımları da güncellenmiştir (Aydın ve diğ., 2022).

Orta öğretim kurumlarında okul türüne göre beden eğitimi ve spor dersi haftalık ders programları genel görünümü tablo 4.1’de verildiği gibidir.

Tablo 4. 1. Okul türlerine göre mevcut beden eğitimi ve spor dersi haftalık ders çizelgesi.

Okul Türü	Ders statüsü	Hazırlık	9. sınıf	10. sınıf	11. sınıf	12. sınıf	Toplam
Anadolu Lisesi	Zorunlu	-	2	2	2	2	8
	Seçmeli (4)	-	2	2	2	2	8
Hazırlık Sınıfı Bulunan Anadolu Lisesi	Zorunlu	2	2	2	2	2	10
	Seçmeli (4)	-	2	2	2	2	8
Sosyal Bilimler Lisesi	Zorunlu	4	2	2	2	2	12
	Seçmeli	-	2	-	-	-	2
Fen Lisesi	Zorunlu	-	2	2	2	2	8
	Seçmeli (4)	-	2	2	2	2	8
Güzel Sanatlar Lisesi (Müzik)	Zorunlu	-	2	2	2	2	8
	Seçmeli (3)	-	2	-	2	2	6
Güzel Sanatlar Lisesi (Türk Halk Müziği)	Zorunlu	-	2	1	2	2	9
	Seçmeli (3)	-	2	-	2	2	6
Güzel Sanatlar Lisesi (Türk Sanat Müziği)	Zorunlu	-	2	2	2	2	8
	Seçmeli (3)	-	2	-	2	2	6
Güzel Sanatlar Lisesi (Görsel Sanatlar)	Zorunlu	-	2	1	2	2	9
	Seçmeli (2)	-	2	-	-	2	4
Anadolu İmam Hatip Lisesi	Zorunlu	-	2	1	1	1	5

(TTKB Haftalık Ders Çizelgeleri, 2022; Aydın ve diğ., 2022)

2.1.9. Beden Eğitimi Dersi ve Akademik Başarı

Beden eğitimi ile insanlar birçok farklı alandan olumlu yönde etkileniyor. Çocukların yaşamında beden eğitimi ve sporun önemi çok büyüktür. Beden eğitimi ve spor çalışmaları ile büyüme ve gelişim dönemindeki çocuklar, ruhsal gelişimini sağlar, kendini tanımaya yardımcı olur, becerilerini geliştirir, vücut sağlığına karşı bilinçlenir, sağlıklı ve mutlu yaşamında olması gereken bilgi ve davranışları kazanır. Trost ve Vander Mars (2009) yaptıkları araştırmada spor eğitimi dersinin çocukların psikomotor, bilişsel ve duygusal gelişimleri için derece son önemli olduğunu, Avrupa akademik başarılarını olumlu yönde katkı sağlama ve bunun yanında sağlıklı bir nesil yetiştirmede faydalı olduğunu belirtmiş. Destekleyici çalışmalar, spora aktif olarak katılan öğrencilerin akademik hayatlarında tutarlı bir performans sergilediklerini bildirmiştir. Örneğin, Ulusal Eyalet Lise Dernekleri Federasyonu'na (National Federation of State High School Associations, 2018) göre, lise ders dışı aktivite programlarına katılan öğrenciler, daha iyi notlar, daha iyi başarı testi puanları ve lisenin ötesinde daha yüksek eğitim beklentileri gibi daha iyi akademik sonuçlara sahiptir

Buna karşılık, akademik başarı ve spor arasında negatif bir ilişki olduğunu gösteren bazı araştırmalar da bulunmaktadır (Chen ve diğ., 2013; Gayles ve diğ., 2015; Levine ve diğ., 2014). Bazı çalışmalar atletizm gibi bazı spor dallarını öğrenciler için akademik başarı açısından dikkat dağıtıcı olarak görüyor ve atletizm programlarının sınıfta başarıya dönüşüm dönüşmediğini veya atletik programların sınıfın akademik hedefleriyle rekabet edip etmediğini sorgularken atletik spor ile ilgilenen öğrencilerin akademik başarılarının olumsuz etkilendiğine dair bulgulara ulaşmışlardır (Couch, Lewis-Adler ve Burton, 2011). Yüksek gelir getiren sporlarda yarışan üniversite sporcularının, gelir getirmeyen sporlardaki üniversite sporcularına kıyasla akademik başarı ölçütlerinde sürekli olarak daha düşük puanlar sergilediğini gösteren araştırmalar mevcuttur (Haslerig ve Navarro, 2016). Üniversite düzeyinde var olan akademik zorluklar, lise düzeyinde de ortaya çıkmaktadır (Levine ve diğ., 2014). "Spor takımlarında yer alan öğrencilerin akademik başarılarının olumsuz etkilenme durumu sadece üniversite kampüslerinde sınırlı değildir. Benzer şekilde liseli genç sporcuları da geniş ölçüde etkilemektedir. Akademik düşük performans sorunlarının bir şekilde lise düzeyinde veya daha

düşük seviyelerde de var olduğunu makul bir şekilde varsayabiliriz" (Levine ve diğ., 2014, 531).

Spor takımlarına katılımın akademik performans ve kariyer sonuçları üzerindeki olumlu etkisini destekleyen ve karşı çıkan birçok kişi, her iki etkiyi de destekleyen nedenler sahiptir. Nedenler, öğrenci sporcuların spora katılarak elde ettikleri diğer birçok avantajı içerir. Tek başına spor, otomatik olarak akademik başarı ile ilişkili olmayabilir. Ancak, boşluğu kapatmak için öğrencilere akademik destek programları sağlanabilir. Beden eğitimi öğretmenlerinin rehberliğinde uygulanacak akademik destekle, öğrenci-sporcular takımlara katılmanın birçok faydasını deneyimleyebilirler (Kelly ve Dixon, 2014).

2.1.10. Sportmenlik Davranışı

Sportmenliğin tanımı; kaybettiğinde şikayet etmeden mağlubiyeti kabul edebilen, kazanmak için kural dışı davranışlara başvurmayan, rakip sporcuya ya da takıma iyilik, cömertlik ve nezaket gibi davranışları sergileyen kişi şeklinde de nitelendirilir. Sportmenliğin içerisinde, sabır, içtenlik, öz denetim, öz güven, rakibi küçümsemeyip saygı duymak, başkalarının düşüncelerine ve kararlarına saygı duyma, iyilik, onurluluk, kibarlık gibi konular vardır. Sportmenliğin amaçları arasında yarışmanın gerilimini yükseltmekten ziyade düşürmek vardır (Kalemoğlu ve diğ., 2022). Sportmenlik; samimiyet, cesaret, özgüven, otokontrol, samimiyet, rakibi küçümsememe, iyilik, cömertlik, asillik, başkalarının düşüncelerine saygı duyma gibi özellikleri içinde bulundurur. 1926 yılında, Uluslararası Sportmenlik Birliği, çocuk oyunlarından uluslararası müsabakalara kadar her alanda sportmenlik ilkesini yaymak amacıyla sekiz farklı ilke geliştirmiştir. Bu ilkeler şunlardır:

- Kurallara sadık kalın
- Takım arkadaşlarınıza sadık olun
- Kendinizi formda tutun
- Öfkenizi kontrol edin
- Oyunda şiddetten kaçının
- Kazandığınızda böbürlenmeyin
- Mağlubiyette pes etmeyin

- Sağlıklı bir beden için güçlü bir ruh ve açık bir zihin koruyun (Keating, 2007).

Sportmenlik, sporun içerisindeki ahlaki bir tutumdur. Kadın ya da erkek fark etmeksizin rekabetin içerisinde olduğu yarışmalarda ne yapması gerektiğiyle ilgili değil, nasıl yapması gerektiği ile ilgilidir. Sporcunun, rakip sporcuyu yanlışlıkla yere düşürüp hemen ona el uzatarak sağlık durumunu sorması yerden kalmasına destek olması, oyuncuların zaman çalmaması için antrenörler tarafından uyarılması, sporcunun hakemin yanlış karar verdiği pozisyonları düzetmesi, sporcuların rakip oyuncunun sağlığını ve güvenliğini düşünerek davranması, kurallara ne olursa olsun bağlı kalması sportmence davranışlara örnek olarak sayılabilir (Sülün, 2022).

Beden eğitimi ve spor dersleri kapsamında okullar arası yapılan müsabakalar, öğrencilere sportmenlik davranışlarını sergileyebilecekleri ve bu davranışların gözlemlenebileceği bir ortam sunar. Bu ortamların amaçlarına uygun olarak kullanılması, spor kültüründe önemli olan etik değerlerin bireyde farkındalık oluşturmaya ve yapısal gelişmelere destek sağlar (Türkmen ve Varol, 2015).

Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programında, spor ahlakı ve değerlere yönelik davranışların yer alması, okul sporlarında sportmenliğe uygun davranışların sergilenmesinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Böylece, okul sporlarının ahlaki ve insani anlamda genel amaçları; çocuk ve gençlerin bedensel, zihinsel, ruhsal ve toplumsal sağlık bilincini kazandırmaktır. Bu bağlamda, çocuk ve gençlerde işbirliği ve dayanışma duygularını geliştirmek, kurallara saygı bilincini kazandırmak, adalet, paylaşım, hoşgörü ve yardımseverlik gibi kavramların yanı sıra sporun insan, doğa ve toplumsal düzlemdeki etkisi ve işlevi hakkında farkındalık oluşturmak, okul sporunun temel eğitim hedefleri ve ilkeleri arasında yer almaktadır (Pehlivan, 2004).

2.1.11. Beden Eğitimi Dersi ve Sportmenlik Davranışı

Sportmenlik, sporda adalet, saygı ve iyi hal değerlerini kapsayan bir kavramdır. Zor olsa bile oyunu kurallarına göre oynamak ve rakiplerinize, takım arkadaşlarınıza ve yetkililere saygı göstermekle ilgilidir (Esentürk, İlhan ve Celik, 2015).

Fair play, oyunu bütünlük içinde oynama, oyunun kurallarına ve ruhuna saygı duyma ve rakibe karşı sportmenlik gösterme fikrini ifade eden daha spesifik bir terimdir. Sporda hem sportmenlik hem de adil oyun önemlidir çünkü katılan herkes için olumlu ve eğlenceli bir ortam yaratmaya yardımcı olurlar. Oyuncular centilmenlik ve adil oyun sergilediklerinde, oyuna ve birlikte oynadıkları insanlara değer verdiklerini göstermiş olurlar. Bu, tüm katılımcılar arasında artan keyif, saygı ve işbirliğine yol açabilir (Esentürk ve diğ., 2015).

Sporda centilmenliği ve adil oyunu göstermenin birçok farklı yolu vardır. İşte birkaç örnek:

Kuralları takip et: Bu sportmenliğin en temel şeklidir. Oyuncular, kaybedebilecekleri anlamına gelse bile her zaman oyunun kurallarına uymalıdır (Esentürk ve diğ., 2015).

Rakiplere saygı göster: Bu, kazansanız da kaybetmeniz de rakiplerinize nezaket ve nezaketle davranmak anlamına gelir. Aynı zamanda kişisel saldırılardan veya hakaretlerden kaçınmak anlamına gelir (Koç ve Tamer, 2016).

Oyunun sonucunu kabul et: Kazansanız da kaybetmeniz de oyunun sonucunu incelikle kabul etmek önemlidir. Bu, rakiplerinize el sıkışmak ve onları zaferlerinden dolayı kutlamak anlamına gelir (Koç, 2017).

Hatalar için özür dile: Bir hata yaparsanız, takım arkadaşlarınızdan ve rakiplerinize özür dilemeniz önemlidir. Bu, eylemlerinizi için sorumluluk almaya istekli olduğunuzu ve oyuna değer verdiğinizi gösterir (Koç ve Tamer, 2016).

Sportmenlik ve fair play, sporda öğrenilebilen ve uygulanabilen önemli değerlerdir. Oyuncular bu değerleri göstererek, dahil olan herkes için olumlu ve eğlenceli bir ortam yaratılmasına yardımcı olabilir (Esentürk ve diğ., 2015).

Sporda sportmenliğin faydalarından bazıları şunlardır:

Artan zevk: Oyuncular sportmenlikle oynadıklarında, oyundan zevk alma olasılıkları daha yüksektir. Bunun nedeni, hile yapmaktan veya kuralları çiğnemekten endişe duymamaları ve eğlenmeye odaklanabilmeleridir (Koç, 2017).

Diğerlerine saygı duy: Sportmenlik, oyunculara rakiplerine, takım arkadaşlarına ve yetkililere saygı duymayı öğretir. Bu saygı, okul ve iş gibi hayatlarının diğer alanlarına da taşınabilir (Esentürk ve diğ., 2015).

İşbirliği: Sportmenlik, oyunculara birbirleriyle işbirliği yapmayı öğretir. Bu işbirliği, bir oyunu kazanmak veya bir görevi tamamlamak gibi ortak hedeflere ulaşmalarına yardımcı olabilir (Altınkök, Kayışoğlu, Temel ve Yüksel, 2015).

Karakter Gelişimi: Sportmenlik, dürüstlük, bütünlük ve sorumluluk gibi iyi karakter özelliklerinin geliştirilmesine yardımcı olabilir. Bu özellikler oyunculara hayatlarının her alanında fayda sağlayabilir (Altınkök, ve diğ., 2015).

Beden eğitimi derslerinde öğrencilere sportmenlik ve adil oyun kuralları benimsetilmelidir. Bu değerler, öğrencilerin oyundan daha fazla zevk almalarına, başkalarına saygı duymalarına ve iyi karakter özellikleri geliştirmelerine yardımcı olacaktır. Petitpas ve diğerleri (2005: 66) şunları belirtir: “Psikososyal gelişimi destekleyen gençlik spor programları, sporu kendini keşfetmeyi teşvik eden deneyimler sağlamak için bir araç olarak kullanan ve kasıtlı ve sistematik bir şekilde katılımcılara yaşam becerileri öğreten programlardır. Ayrıca bu programlar, yaşam becerilerinin diğer önemli yaşam alanlarına genellenebilirliğini ve transferini artırmak için açıkça tanımlanmış hedef ve stratejilere sahiptir”. Bu doğrultuda, beden eğitimi ve spor dersini almış öğrencilerin aşağıdaki öğretim programı çıktılarını kazanmaları beklenir.

1. Farklı türlerde spora özgü ve temel hareket kabiliyetlerini artırır.
2. Kazandıkları hareket becerilerini, etkin bir şekilde fiziksel etkinliklere ve spora aktarır.
3. Hareket stratejilerini ve taktiklerini, farklı fiziksel aktivitelerde ve sporda kullanır.
4. Sağlığını geliştirebilmek ve sağlıklı bir şekilde yaşamını devam ettirebilmek amacıyla fiziksel aktiviteler ve spor etkinliklerine devamlı ve tekrarlı bir şekilde katılır.
5. Beden eğitimi ve spor ile ilişkili milli ve evrensel değerlerimizi bilir ve anlar.

6. Öz yönetim becerilerinin kazanılması ve geliştirilmesinde beden eğitimi ve spor büyük önem arz etmektedir.
7. Beden eğitimi ve spor vasıtasıyla, sportmenlik, birlik olma, liderlik, iletişim becerisi, doğaya saygı ve farklılıklara saygı özellikleri geliştirir (MEB, 2018).

2.1.12. Sportmenlik Dışı Davranışlar

Sportmenlik dışı davranış, birçok sporda genel kabul görmüş sportmenlik kurallarını ve katılımcı davranışlarını ihlal eden bir faul veya ihlal olarak tanımlanır. Bu tür davranışlara örnek olarak rakibe veya oyun görevlisine sözlü taciz veya alay etme, önemli bir oyunun ardından aşırı kutlama yapma veya sakatlık numarası yapma gibi durumlar verilebilir (Byers, 1997).

Sportmenlik dışı davranış, ihlalin ciddiyetine bağlı olarak çeşitli cezalarla sonuçlanabilir. Bu cezalar arasında uyarılar, para cezaları, askıya almalar ve hatta oyundan atılma yer alabilir (Booth, 2020).

Sportmenlik dışı davranışın belirli tanımları spordan spora değişir, ancak bazı yaygın örnekler şunları içerir:

Sözlü taciz veya alay etme: Bu, bir rakibe veya oyun görevlisine karşı aşağılayıcı veya aşağılayıcı sözler sarf etmeyi içerir.

Fiziksel istismar: Bu, bir rakibi itmeyi veya ona vurmaya içerir.

Zihinsel taciz: Bu, bir rakibe veya oyun görevlisine tehdit veya gözdağı vermeyi içerir.

Aşırı kutlama: Bu, önemli bir oyunun ardından uzun süreli veya rahatsız edici kutlamaları içerir.

Sakat numarası yapma: Bu, avantaj elde etmek için yaralı taklidi yapmayı içerir (Byers, 1997).

Sportmenlik dışı davranış hem ilgili oyuncular hem de seyirciler için oyun üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olabilir. Sakatlıklara yol açabilir, oyunun akışını bozabilir ve oyunu herkes için daha az eğlenceli hale getirebilir (Booth, 2020).

Sportmenlik Dışı davranışlara ilişkin bazı spor dallarında rastlanan örnekler:

Fırlatma ekipmanı: Rakibe veya oyun görevlisine kask, sopa veya başka bir ekipman parçası fırlatmak.

Topu smaçlamak: Bir gol attıktan veya sayı attıktan sonra yere bir futbol topu veya voleybol topu smaçlamak.

Rakibe çelme takmak: Rakibin gol atmasını veya topu ilerletmesini engellemek için kasıtlı olarak çelme takmak.

Hile: Performans arttırıcı ilaçlar kullanmak veya oyun görevlilerine rüşvet vermek gibi, avantaj elde etmek için yasa dışı yollara başvurmak.

Hiçbir spor dalında sportmenlik dışı davranışa müsamaha gösterilmemelidir (Byers 1997).

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Bu çalışmada, Koç ve diğerleri (2017) lise öğrencilerinin beden eğitimi derslerindeki sportmenlik davranışlarını ve saygı seviyeleri arasındaki bağlantıyı ele almışlardır. Çalışmanın katılımcıları, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında İstanbul'daki devlet liselerinde eğitim gören toplam 505 öğrenci (215 kadın, 290 erkek) olmuştur. Sonuçlar, sportmenlik davranışlarında cinsiyete (kadın öğrencilerin lehine), sınıf düzeyine (10. sınıf öğrencilerinin lehine), akademik başarıya (yüksek başarı seviyesi olanların lehine) ve ilgi duyulan spor türüne (fiziksel temas içermeyen sporları tercih edenlerin lehine) göre belirgin farklılıklar olduğunu göstermiştir. Ailelerin ekonomik durumlarının öğrencilerin ölçek puanları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür. Araştırma, beden eğitimi derslerindeki sportmenlik davranışları ile saygı düzeyleri arasında doğrusal anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, saygı düzeylerinin öğrencilerin sportmenlik davranışları üzerinde önemli bir etkisi olduğu bulunmuştur. Bu bağlamda, okullarda saygı düzeylerini arttırmaya yönelik aktivitelerin, öğrencilerin sportmenlik davranışlarını geliştirmesine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Karanfil ve diğerlerinin (2017) gerçekleştirdiği araştırma, spor aktivitelerine katılımın beden eğitimi derslerindeki sportmenlik davranışlarına etkisini incelemiştir. Araştırmanın bulgularına göre, kadın öğrenciler sportmenlikle uyumlu davranışları daha sık

sergilemektedirler. Ayrıca, lisanslı olarak spor yapan öğrencilerin, spor yapmayanlara göre sportmenlik davranışlarını daha fazla gösterdikleri belirlenmiştir. Takım sporlarına katılan öğrenciler, bireysel sporlarla uğraşan veya sporla ilgilenmeyen öğrencilere göre sportmenliğe aykırı davranışlardan daha fazla kaçınmaktadır. Bu sonuçlar, sporun öğrencilerin sportmenlik davranışlarını olumlu yönde etkileyebileceğini göstermektedir.

Certel, Bahadır ve Çelik'in (2020) yürüttükleri çalışma, ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi derslerindeki sportmenlik davranışlarına odaklanmıştır. Araştırmanın sonuçları, ortaokul seviyesindeki öğrencilerin genel olarak yüksek düzeyde sportmenlik davranışları sergilediklerini göstermiştir. Özellikle kız öğrencilerin, sportmenliğe uygun davranışları daha sık sergiledikleri ve sportmen olmayan davranışlardan daha fazla kaçındıkları belirlenmiştir. Ayrıca, demokratik aile yapısına sahip öğrencilerin, daha serbest bir aile yapısına sahip olanlara göre sportmenliğe uygun davranışları daha fazla sergiledikleri ve sportmenliğe aykırı davranışlardan daha etkin bir şekilde kaçındıkları tespit edilmiştir. Bu bulgular, aile yapısının ve cinsiyetin öğrencilerin sportmenlik davranışları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Çitil'in (2021) gerçekleştirdiği araştırma, lise öğrencilerinin beden eğitimi derslerine yönelik tutumları ve bu tutumların sportmenlik davranışları ile ilişkisini incelemiştir. Araştırmanın sonuçları, öğrencilerin beden eğitimi derslerine karşı tutumlarının ve sportmenlik davranışlarının cinsiyete bağlı olarak değişiklik gösterdiğini ortaya koymuştur. Çalışmada erkek öğrencilerin daha pozitif bir tutum sergiledikleri gözlemlenmiştir. Kadın öğrencilerin sportmenliğe uygun davranışları daha fazla gösterme eğiliminde oldukları, buna karşın erkek öğrencilerin sportmenliğe aykırı davranışlardan daha fazla kaçındıkları tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin yaşları arttıkça, beden eğitimi derslerine karşı daha olumlu tutumlar geliştirdikleri belirlenmiştir. Özellikle, 15-16 ve 18 yaşındaki öğrencilerin, 17 yaşındakilere kıyasla sportmenlik davranışlarını daha sık sergiledikleri görülmüştür. Yaş ilerledikçe, sportmen olmayan davranışlardan kaçınma düzeyinin arttığı da araştırmanın bulguları arasındadır. Bu çalışma, yaş ve cinsiyetin lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine ve sportmenlik davranışlarına olan tutumları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Oğurlu'nun (2021) araştırması, ortaokul seviyesindeki beden eğitimi derslerinin öğrencilerin sportmenlik davranışlarını geliştirmedeki etkisine odaklanmıştır. Araştırma bulguları, kadın öğrencilerin sportmenliğe uygun davranışları daha sıklıkla gösterdiklerini, buna karşın erkek öğrencilerin daha sık sportmenliğe aykırı davranışlar sergilediklerini ortaya koymuştur. Beşinci sınıf öğrencilerinin, altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerine kıyasla sportmenliğe uygun davranışları daha fazla sergiledikleri belirlenirken, sekizinci sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre sportmenliğe aykırı davranışlardan kaçınma düzeylerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin sportmenlik davranışlarının anne ve baba eğitim düzeyleri veya kardeş sayısı gibi değişkenlerle belirgin bir farklılık göstermediği bulgular arasındadır. Bu çalışma, cinsiyet ve sınıf düzeylerinin ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranışları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Kalkan'ın (2022) çalışması, lise öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor derslerine karşı tutumlarının, spor aktiviteleri sırasında gösterdikleri empatik davranışlar üzerindeki etkilerini değerlendirmiştir. Araştırmaya yaş ortalaması yaklaşık 15 yıl olan ve toplamda 250 öğrenci (133 erkek, 117 kadın) katılmıştır. Çalışmada, Güllü ve Güçlü'nün (2009) geliştirdiği “Lise Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği” ve Erkuş ile Yakupoğlu'nun (2001) oluşturduğu “Sporda Empati Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçları, öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerine ilişkin tutumlarının, sporda sergiledikleri empati düzeyinin önemli bir belirleyicisi olduğunu göstermiştir. Bu bulgular, beden eğitimi ve spor derslerine karşı olumlu bir tutumun, spor ortamında empati gösterme yeteneğini olumlu yönde etkileyebileceğine işaret etmektedir.

Koç ve diğerlerinin (2022) çalışması, lise düzeyindeki öğrencilerin öz yeterlilik algıları ve psikolojik dayanıklılıklarının sportmenlik davranışları üzerindeki etkileyici rolünü incelemiştir. Bu çalışmada Türkiye'deki iki farklı devlet ortaokulundan toplam 605 öğrenci yer almıştır. Yapılan analizler sonucunda, öğrencilerin sosyal özyeterlilik seviyelerinin pozitif sportmenlik davranışlarına, akademik özyeterlilik seviyelerinin ise negatif sportmenlik davranışlarına anlamlı bir şekilde etki ettiği belirlenmiştir. Araştırmada geliştirilen modelin, öğrencilerin sportmenlik davranışlarını sadece düşük bir oranda açıkladığı sonucuna varılmıştır.

Bu çalışma, öğrencilerin sportmenlik davranışlarının çeşitli psikolojik faktörlerle ilişkili olduğunu göstermektedir.

Temel ve diğerlerinin (2023) çalışmaları, ortaokul düzeyindeki öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerinde sergiledikleri sportmenlik davranışlarını inceleme amacı gütmüştür. Bu araştırmanın katılımcıları, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Hatay'da eğitimlerini sürdüren toplam 949 öğrencidir. Elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin sportmenlik davranışları hem olumlu davranışları sergileme hem de olumsuz davranışlardan kaçınma açısından ölçek üzerinde ve genel olarak oldukça iyi seviyededir. Cinsiyete göre olumlu davranışlarda anlamlı bir fark bulunmazken, olumsuz davranışlardan kaçınma konusunda kadın öğrencilerin lehine belirgin bir fark tespit edilmiştir. Yedinci sınıf öğrencilerinin olumlu davranışlar sergilemede diğer sınıf düzeylerine göre anlamlı bir düşüş gösterdiği görülmüştür. Altıncı sınıf öğrencilerinin olumsuz davranışlardan kaçınmada puanlarının diğer sınıf düzeylerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Genel olarak altıncı sınıf öğrencilerinin sportmenlik davranışlarının yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerine göre daha üstün olduğu gözlemlenmiştir. Sonuç olarak, ortaokul öğrencilerinin sportmenlik düzeylerinin oldukça yüksek olduğu ve özellikle beden eğitimi ve spor derslerinde olumsuz davranışlardan kaçındıkları saptanmıştır. Ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranışlarının neden farklılık gösterdiğini anlamak için daha detaylı araştırmalar yapılması önerilmektedir.

2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Giray'ın (2021) çalışması Filipinler'de bir okulda eğitim gören beden eğitimi öğrencilerinin sportmenlik algılarına yönelik olacak şekilde yapılmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin, (1) rakibe, (2) kurallara ve oyun yetkililerine ve (3) sosyal geleneklere olan saygıları mercek altına alınmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğrenciler genellikle rakiplerini tebrik etmek ve mağlubiyetlerden sonra rakip takımın antrenörüyle el sıkışmak gibi sosyal geleneklere az saygı gösterdiklerini kabul etmişlerdir. Kurallara ve yetkililere saygı alanında daha yüksek puanlar alınmıştır. Rakibe saygı ve ilgi gösterme konusunda ise düşük puanlar alındığı görülmüştür. Katılımcılar, bir rakip haksız yere cezalandırıldığında, sakatlandığında veya ekipmanını unuttuğunda gerekli destekleyici davranışları nadiren

sergilediklerini itiraf etmişlerdir. Araştırma, sportmenliğin öneminin göz ardı edilmesinin, fiziksel gelişim ve spor sevgisinin yanı sıra karakter gelişimine zarar verebileceğini ve hatta dezavantajlı veya felaket sonuçlara yol açabileceğini vurgulamaktadır. Sonuç olarak sportmenlik kavramının genç sporcular arasında daha fazla vurgulanması gerektiğini göstermektedir.

Burgueño ve diğerlerinin (2020) yürütmüş oldukları çalışma, ortaokul öğrencilerinin motivasyon profillerinin beden eğitimi derslerindeki sportmenlik eğilimleri üzerindeki etkilerini keşfetmeyi hedeflemiştir. Araştırmada, davranış düzenleme algıları ve sportmenlik yönelimleri ölçümüne katılan 707 ortaokul öğrencisi (%53.61'i erkek) yer almıştır. Araştırmanın sonuçları, öğrencilerin motivasyonel profillerini dört kategoriye ayıran bir küme analizi ortaya koydu: kontrollü, motivasyonsuz, yüksek motivasyonlu düzenleme ve otonom. Çok değişkenli varyans analizi sonuçları, bu dört farklı motivasyon profilindeki öğrencilerin, sosyal geleneklere, kurallara ve öğretmenlere saygı, sınıf içi tam bağlılık ve sınıf arkadaşlarına saygı konularında farklı düzeylerde olduklarını göstermiştir. Bu bulgular, motivasyonel profilin öğrencilerin sportmenlik davranışlarını etkileyen önemli bir faktör olduğunu göstermektedir.

Casado-Robles ve diğerlerinin (2020) çalışmalarında, ortaöğretim düzeyinde beden eğitimi alan öğrencilerin sportmenlik davranışları ve rutin fiziksel aktivite seviyeleri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Bu araştırmada, orta öğretimin dört farklı sınıfından toplam 114 öğrenci (62'si erkek, 52'si kadın) yer almıştır. Araştırma için iki ayrı grup oluşturulmuş ve her iki grup da 12 hafta boyunca haftada iki kez beden eğitimi dersine katılmıştır. Çok Düzeyli Doğrusal Model analizleri, Spor Eğitimi programının öğrencilerin sportmenlik davranışlarındaki katılım boyutunu iyileştirdiğini göstermiştir. Bununla birlikte, sportmenliğin diğer boyutlarında ve öğrencilerin alışık oldukları fiziksel aktivite seviyelerinde önemli bir değişiklik gözlenmemiştir. Sonuç olarak, Spor Eğitimi Modeli'nin öğrencilerin spor yarışmalarına olan katılım isteklerini artırdığı ancak sportmenlik davranışlarının diğer yönlerini ve fiziksel aktivite düzeylerini geliştirmediği belirlenmiştir. Bu sonuçlar, spor eğitimi programlarının etkinliği konusunda değerli bilgiler sunmaktadır.

Sierra-Díaz ve diğerlerinin (2022) çalışması, bağlam temelli spor alfabetizasyon modeli kullanarak bir öğrenme ünitesi süresince öğrencilerin sportmenlik tutumlarının ve olumsuz değerlerin gelişimini incelemek ve sportmenlik ile kişisel motivasyon arasındaki ilişkileri ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma, başlangıç, orta ve son testler ile ön deneysel ve kesitsel bir tasarımı izlemiştir. Elde edilen bulgular, sportmenlik ve öz belirleme motivasyonu arasında pozitif bir ilişkinin varlığını ve bu ilişkinin olumlu bir gelişim sergilediğini göstermiştir. Ayrıca, sonuçlar sınıf seviyeleri arasında önemli farklılıkların olduğunu da ortaya çıkarmıştır. Bu çalışma, spor eğitimi alanında sportmenlik tutumları ve motivasyonun gelişimi üzerine önemli içgörüler sağlamaktadır.

Burgueño ve Medina-Casabón'un (2020) çalışması, lise düzeyinde spor eğitiminin öğrencilerin sportmenlik tutumlarına olan etkisini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmaya, randomize olarak seçilmiş ve spor eğitimi temelli 16 basketbol dersi alan deney grubundan 74 öğrenci ve geleneksel öğretim metotları ile aynı sayıda basketbol dersi alan kontrol grubundan 74 öğrenci olmak üzere toplam 148 lise öğrencisi dahil edilmiştir. Her iki grup için de müdahale öncesi ve sonrası sportmenlik yönelimleri ölçülmüştür. Çalışmanın bulguları, spor eğitiminin okul beden eğitimi programlarında öğrencilerin sportmenlik yönelimlerini ve ahlaki-etik eğitimlerini geliştirmede önemli bir rol oynadığını göstermiştir. Bu sonuçlar, beden eğitimi öğretmenlerinin dikkate alması gereken etkili bir pedagojik modelin varlığını ortaya koymaktadır.

Heny ve diğerlerinin (2023) çalışması, Endonezya'daki çeşitli genel ve meslek liselerinden toplam 2304 öğrenciyi kapsamaktadır. Çalışmanın sonuçları, Endonezya'daki gençlerin spor kültürünün belirlenen uygunluk kriterlerini karşıladığını, ancak sportmenlik düzeylerinin bu kriterlerin gerisinde kaldığını ortaya koymuştur. Genel lise ve meslek lisesi öğrencileri arasında spor kültürü bakımından bir farklılık gözlemlenmezken, sportmenlik düzeyleri açısından belirgin farklılıklar tespit edilmiştir. Elde edilen ampirik veriler, spor kültürünün artışıyla sportmenlik düzeylerinin ters orantılı olarak düştüğünü desteklemektedir. Bu bulgular, Endonezya'daki gençlerin spor kültürü ve sportmenlik anlayışı arasındaki ilişkiyi detaylı bir şekilde göstermektedir.

Türkiye’de ve yurtdışında yapılan yukarıda incelediğimiz çalışmalar, beden eğitimi ve spor eğitiminin sportmenlik davranışları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu çalışmalar, sportmenlik davranışlarının, saygı düzeyleri, aile yapısı, cinsiyet, sınıf düzeyi, sosyal ve akademik özyeterlik gibi çeşitli faktörlerle ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin, Koç ve diğerleri (2017), lise düzeyindeki beden eğitimi derslerindeki sportmenlik davranışlarının cinsiyete ve akademik başarıya göre farklılık gösterdiğini belirlemişlerdir. Karanfil ve diğerleri (2017) ise, spor aktivitelerine katılımın sportmenlik davranışlarını olumlu yönde etkilediğini saptamışlardır. Bunun yanı sıra, öğrencilerin motivasyonel profillerinin sportmenlik ve öz belirleme motivasyonu ile ilişkili olduğu da Burgueño ve diğerlerinin (2020) çalışmasında vurgulanmıştır. Casado-Robles ve diğerleri (2020) ise, spor oyunlarının öğrencilerin fiziksel sağlık, kardiyovasküler ve solunum sistemleri, motor beceriler, kas gücü ve bağışıklık sistemi üzerinde olumlu etkiler yaratabileceğini belirtmişlerdir. Bu bulgular, spor ve beden eğitiminin, sportmenlik davranışlarını geliştirmek ve öğrencilerin genel sağlık durumlarını iyileştirmek için önemli araçlar olduğunu göstermektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanma süreci ve verilerin analizi hakkında bilgilere yer verilmektedir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmanın modeli, nicel araştırma türlerinden biri olan tarama modelidir. Tarama çalışmaları, geniş kitlelerin görüşlerini ve özelliklerini tanımlamayı amaçlayan araştırmalardır. Tarama çalışmaları, istatistiksel genellemeler yapabilmek için geniş ve temsili bir örnekleme dayanır (İslamoğlu ve Alınçık 2014). Betimsel tarama modelleri, geniş kitlelerin görüşlerini ve özelliklerini tanımlamayı amaçlayan nicel araştırmalardır. Bu modellerde genellikle anketler veya ölçekler gibi veri toplama araçları kullanılır ve elde edilen veriler betimsel istatistik yöntemleriyle analiz edilir (Karasar, 1999). Tarama yöntemi, geniş kitlelerin görüşlerini ve özelliklerini betimlemeyi amaçlar. Bu nedenle, bu yöntemde genellikle geniş bir örneklem grubu kullanılır. Sunulan çalışmada da hangi kitleyle çalışıldığı ve örneklemin büyüklüğü hakkında bilgi verilmemiş olsa da, tarama yönteminin geniş katılımcı gruplarına ihtiyaç duyduğu bilinmektedir. Tarama yönteminde amaç, olaylar arasındaki ilişkileri belirlemektir. Bu ilişkiler, betimsel istatistik yöntemleri kullanılarak analiz edilir (Büyüköztürk, ve diğ., 2016).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2023-2024 eğitim-öğretim yılında, Denizli ili Pamukkale ve Merkezefendi ilçe liselerinde öğrenim görmekte olan 34.865 toplam öğrenciden oluşmaktadır (MEB, 2024). Bunu temsil edebilmek için evren örneklem tablosunda 0,003 hata payı için 1045 katılımcıya ulaşılması gerekmektedir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004). Denizli ili Pamukkale ilçesinde yer alan 17 lise ve Merkezefendi ilçesinde yer alan 16 lisede öğrenim görmekte olan 2121 katılımcı öğrenci rakamına erişilmiştir. Bu öğrencilerden çalışmaya katılmaya gönüllü olanların anket formunu doldurmaları sağlanmıştır. Bu çalışmada, rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde, her bir katılımcının çalışmaya dahil olma

şansı eşittir. Rastgele örnekleme, en yaygın ve temsili örneklem seçimi yöntemlerinden biridir (Kılıç, 2013).

Tablo 4. 2. *Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Basit Frekans Tablosu*

Değişken	Kategori	f	%
Cinsiyet	Kadın	1295	61,10
	Erkek	826	38,90
Sınıf	9. Sınıf	659	31,10
	10. Sınıf	390	18,40
	11. Sınıf	511	24,10
	12. Sınıf	561	26,40
Okul türü	Anadolu Lisesi	336	15,80
	Fen Lisesi	148	7,00
	Meslek Lisesi	1602	75,50
	Diğer	35	1,70
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	555	26,20
	Ortaokul	329	15,50
	Lise	714	33,70
	Ön Lisans	94	4,40
	Lisans	342	16,10
	Lisansüstü	87	4,10
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	632	29,70
	Ortaokul	342	16,10
	Lise	697	32,90
	Ön Lisans	113	5,30
	Lisans	248	11,70
	Lisansüstü	89	4,20
Okul takımında ya da bir spor kulübünde düzenli spor yapma durumu	Evet	651	30,70
	Hayır	1470	69,30
Toplam		2121	100

Tablo 4.2'ye göre; cinsiyet açısından 1295 kadın (% 61.10) ve 826 erkek (% 38.90) katılım göstermiştir. Sınıf dağılımında 9. sınıf öğrencileri en yüksek oranı (% 31.10) oluştururken, 12. sınıf öğrencileri % 26.40 ile ikinci sıradadır. Okul türü açısından, en yüksek oran meslek lisesi (%75,50) öğrencileri temsil etmiştir. Ebeveynlerin eğitim durumunda ise, annelerin ve babaların çoğunluğu lise veya daha düşük eğitim seviyelerinde yer almaktadır. Ayrıca, katılımcıların büyük çoğunluğu düzenli olarak spor yapmadıklarını belirtmişlerdir (%69.30).

3.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama sürecinde, Koç'un 2013 yılında geliştirdiği "Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği" tercih edilmiştir (Ek-2). Bu ölçek, Likert tipinde olup, öğrencilerin davranışlarının sıklığını ölçmeye yönelik olarak tasarlanmıştır. Derecelendirme sistemi beş seviyeden oluşmaktadır: "(5) Her Zaman ... (1) Hiçbir Zaman". Ölçek, toplam 22 madde içermekte ve bu maddeler iki ana faktör altında gruplandırılmıştır: "Uygun Davranışlar Sergileme" (UDS) ve "Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma" (UDK). UDS faktörü 11 madde (madde 1, 2, 4, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 19 ve 21) içerirken, UDK faktörü ters puanlanan 11 madde (madde 3, 5, 6, 8, 10, 13, 15, 17, 18, 20 ve 22) içermektedir. Ölçekten alınan toplam puan, "Toplam Sportmenlik (TS)" olarak değerlendirilir. Bu ölçekte alınabilecek minimum puan 22, maksimum puan ise 110'dır. Ölçekten elde edilen puanların yükselmesi, öğrencilerin sportmenlik düzeylerinin daha iyi olduğunu gösterir (Koç, 2013).

3.4. Veri Toplama Süreci

31.05.2023 tarihli E-60116787-020-374213 (Ek-3) sayılı izin alındıktan sonra dijital ortamda anket formu oluşturuldu. Bu form hedef kitle olan lise öğrencilerine dijital platformlar üzerinden ulaştırılmıştır. Gönüllülük esasında çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilerden elde edilen verilerin excel dosyası alınmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Excel dosyasında yer alan veriler SPSS 25 paket programına aktarılmıştır. Araştırmada verilerin analizi için frekans (n), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (Ss) değerleri kullanılarak kişisel bilgiler sunulmuştur. Verilerin normallik sınaması Kolmogorov-Smirnov testi ile yapılmış ve normal dağılım olmadığı tespit edilmiştir. İki kategorili değişkenler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı Mann-Whitney U testi ile, üç ve daha fazla kategorili değişkenler için ise Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır. Kruskal-Wallis testinde anlamlı fark bulunduğu, farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Tüm veriler 0,05 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın amacına ulaşmak için toplanan verilerden elde edilen bulgular ve bunların yorumları sunulmaktadır. İlk olarak, istatistiksel analizlerden elde edilen veriler tablolar halinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

4.3. Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersindeki Sportmenlik Davranışlarına İlişkin Bulgular

Aşağıdaki tabloda katılımcılara uygulanan BEDSDÖ ile UDS ve UDK alt ölçeklerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri verilmektedir.

Tablo 4. 3. *BEDSDÖ ve Alt Boyutlarına Ait Tanımlayıcı İstatistikler*

Ölçek	N	Minimum	Maksimum	$\bar{X}$	Ss
BEDSDÖ	2121	22	110	88.74	14.13
UDS	2121	11	55	42.44	8.41
UDK	2121	11	55	46.30	7.78

BEDSDÖ: Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları Ölçeği

UDS: Uygun Davranışlar Sergileme

UDK: Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma

Tablo 4.3'e göre; beden eğitimi ve spor dersindeki sportmenlik davranışlarına yönelik uygulanan ölçeğin genelinden alınan ortalama puan 88.74 olarak bulunmuştur. UDS alt ölçeğinde ortalama 42.44, UDK alt ölçeğinde ortalama 46.30 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler, katılımcıların sportmenlik davranışlarındaki olumlu yöndeki eğilimlerini göstermektedir. UDS'deki yüksek ortalama, katılımcıların genel olarak uygun sportmenlik davranışları sergilediğini, UDK'deki yüksek ortalama ise uygunsuz davranışlardan kaçındıklarını sportmenlik davranışlarına uygun hareket ettiklerini göstermektedir. Bu bulgular, ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi derslerindeki sportmenlik davranışlarının genel olarak olumlu olduğuna işaret etmektedir.

Araştırmada kullanılan ölçeğe ait puanların normal dağılım sergileyip sergilemedikleri Kolmogorov-Smirnov testi ile kontrol edilmiştir. Ölçeğin tamamına ait ve her iki alt boyutuna

ait yapılan normallik sınavında verilerin normal dağılım sergilemediği tespit edilmiştir. Bu nedenle verilerin analizinde nonparametrik testler kullanılarak analizler gerçekleştirilmiştir.

Katılımcıların BEDSDÖ ve alt ölçeklerinden aldıkları puanların, cinsiyet, sınıf, okul türü, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu ve okul takımında ya da herhangi bir spor kulübünde düzenli spor yapma durumu gibi değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

4.4. Cinsiyet Değişkenine Göre Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersindeki Sportmenlik Davranış Düzeyleri

Katılımcıların BEDSDÖ ve alt ölçeklerinden aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık gösterip göstermediği Mann-Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4.4'de sunulmuştur.

Tablo 4.4. Katılımcıların BEDSDÖ ve alt ölçeklerinden aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre analiz edilmesi.

Ölçek	Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	$\bar{X} \pm Ss$	U	P
BEDSDÖ	Kadın (n=1295)	1170.17	1515364.5	91.35±12.19	393465.5	0.00
	Erkek (n=826)	889.85	735016.5	84.65±15.89		
UDS	Kadın (n=1295)	1128.91	1461939	43.40±7.88	446891.0	0.00
	Erkek (n=826)	954.53	788442	40.92±8.97		
UDK	Kadın (n=1295)	1192.26	1543970.5	47.94±6.48	364859.5	0.00
	Erkek (n=826)	855.22	706410.5	43.74±8.87		

Katılımcıların cinsiyetlerine göre BEDSDÖ ölçek genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasındaki istatistiksel anlamlılık, Mann-Whitney U testi ile değerlendirilmiştir. Test sonuçlarına göre, grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Kadın öğrencilerin hem BEDSDÖ ölçeğinden hem de ölçeğin alt

boyutlarından aldıkları puan ortalamaları erkek öğrencilerin aldıkları puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$).

4.5. Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersindeki Sportmenlik Davranış Düzeyleri

Katılımcıların BEDSDÖ ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları toplam puanların sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık gösterip göstermediği Kruskal-Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4.5'de sunulmuştur.

Tablo 4.5 Sınıf düzeyi değişkenine göre lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersindeki sportmenlik davranış düzeyleri Kruskal Wallis Analiz Tablosu

Ölçek	Grup	Sıra Ortalaması	$\bar{X}\pm Ss$	X^2	p
BEDSDÖ	9. Sınıf (n=659)	1164.93	91.00±13.05	30.92	0.00*
	10. Sınıf (n=390)	1059.63	89.18±13.19		
	11. Sınıf (n=511)	1010.45	87.43±14.55		
	12. Sınıf (n=561)	985.91	86.97±15.20		
UDS	9. Sınıf (n=659)	1119.19	43.30±7.86	12.43	0.01*
	10. Sınıf (n=390)	1086.35	42.97±7.87		
	11. Sınıf (n=511)	1017.81	41.85±8.48		
	12. Sınıf (n=561)	1014.36	41.58±9.20		
UDK	9. Sınıf (n=659)	1185.95	47.71±7.03	40.41	0.00*
	10. Sınıf (n=390)	1023.08	46.21±7.15		
	11. Sınıf (n=511)	998.18	45.58±8.06		
	12. Sınıf (n=561)	997.81	45.38±8.51		

*anlamlı fark $p<0,05$

Tablo 4.5'e göre, katılımcıların hem BEDSDÖ ölçeğinden alınan toplam puan ortalamalarının hem de ölçeğe ait alt boyutlardan aldıkları puan ortalamalarının sınıf değişkeni açısından anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal-Wallis analizine göre fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$).

Sınıf düzeyi değişkenine göre öğrencilerin UDS alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki anlamlı farkın hangi sınıf düzeyleri arasında olduğunu belirlemek için gruplar arası Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre bu farkın kaynağının;

- 9. Sınıflar ile 10. Sınıflar arasında BEDSDÖ ve UDK ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu (sırasıyla $p=0.01$ ve $p=0.00$).
- 9. Sınıflar ile 11. Sınıflar arasında hem ölçek genelinde BEDSDÖ ($p=0.00$) hem de UDS ($p=0.01$) ve UDK ($p=0.01$) puan ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu
- 9. Sınıflar ile 12. Sınıflar arasında hem ölçek genelinde BEDSDÖ ($p=0.00$) hem de UDS ($p=0.01$) ve UDK ($p=0.00$) puan ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir.

Diğer sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

4.6. Okul Türü Değişkenine Göre Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersindeki Sportmenlik Davranış Düzeyleri

Katılımcıların BEDSDÖ ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları toplam puanların okul türü değişkenine göre istatistiksel olarak fark olup olmadığını anlamak için Kruskal-Wallis testi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4.6'da sunulmuştur.

Katılımcıların BEDSDÖ ölçeği puan ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre, grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($X^2=9.16$; $p<0.05$). Ölçeğe alt boyutlardan elde edilen puan ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını anlamak için yapılan Kruskal-Wallis analizine göre sadece UDK alt boyutunda anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2=26.09$; $p=0.00$).

Tablo 4.6. Katılımcıların BEDSDÖ ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları toplam puanlarının okul türü değişkenine göre Kruskal Wallis Analiz Tablosu

Ölçek	Grup	Sıra Ortalaması	$\bar{X} \pm Ss$	X^2	p
BEDSDÖ	Anadolu Lisesi (n=336)	1050.52	88.49±14.15	9.16	0.03*
	Fen Lisesi (n=148)	979.03	87.45±13.86		
	Meslek Lisesi (n=1602)	1140.64	90.41±13.94		
	Diğer (n=35)	1122.56	89.49±15.27		
UDS	Anadolu Lisesi (n=336)	1061.46	42.48±8.22	2.34	0.51
	Fen Lisesi (n=148)	995.47	41.52±8.85		
	Meslek Lisesi (n=1602)	1087.83	42.70±8.83		
	Diğer (n=35)	1059.70	41.63±10.46		
UDK	Anadolu Lisesi (n=336)	1033.41	46.01±7.88	26.09	0.00*
	Fen Lisesi (n=148)	994.34	45.93±7.60		
	Meslek Lisesi (n=1602)	1207.17	47.72±7.30		
	Diğer (n=35)	1202.40	47.86±6.67		

*Anlamli fark $p > 0.05$

Okul türleri farklı olan katılımcıların BEDSDÖ puan ortalamaları arasındaki anlamlı farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre bu farkın; Meslek Lisesi öğrencileri ile diğer tüm liselerdeki öğrenciler arasında olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Ölçek genelinden elde edilen toplam puanlara bakıldığında meslek lisesindeki öğrencilerin diğer liselerdeki öğrencilerden yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre;

- Meslek lisesi öğrencileri ile fen lisesi öğrencileri arasında anlamlı fark ($U=115380.5$; $p=0.01$)
- Meslek lisesi öğrencileri ile Anadolu lisesi öğrencileri arasında anlamlı fark ($U=143771.5$; $p=0.00$)
- Meslek lisesi ile diğer liselerdeki öğrenciler arasında anlamlı fark ($U=154088$; $p=0.00$)

Diğer okul türleri arasında BEDSDÖ genel puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Katılımcıların UDS alt boyutu puan ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre, grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($X^2=2.34$; $p>0.05$).

Katılımcıların UDK alt boyutu puan ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre, grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($X^2=26.09$; $p=0.00$).

Okul türleri farklı olan katılımcıların UDK alt boyutu puan ortalamaları arasındaki anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla gruplar arası Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre bu farkın;

- Meslek lisesi öğrencileri ile fen lisesi öğrencileri arasında anlamlı fark ($U=108049.5$; $p=0.00$)
- Meslek lisesi öğrencileri ile Anadolu lisesi öğrencileri arasında anlamlı fark ($U=138562.5$; $p=0.00$)
- Meslek lisesi ile diğer liselerdeki öğrenciler arasında anlamlı fark ($U=152777.0$; $p=0.00$)

Diğer okul türlerindeki öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

4.7. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersindeki Sportmenlik Davranış Düzeyleri

Katılımcıların BEDSDÖ ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları toplam puanların baba eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık gösterip göstermediği Kruskal-Wallis testi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4.7'da sunulmuştur.

Tablo 4.7'ye göre, katılımcıların BEDSDÖ ölçeğinden aldıkları puanların baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan

Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre, grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($X^2=2.90$; $p>0.05$).

Katılımcıların UDS alt boyutu puan ortalamalarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre, grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($X^2=1.62$; $p>0.05$).

Tablo 4.7. Katılımcıların BEDSDÖ ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları toplam puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre Kruskal Wallis Analiz Tablosu

Ölçek	Grup	Sıra Ortalaması	$\bar{X}\pm Ss$	X^2	p
BEDSDÖ	İlkokul (n=555)	1075.24	89.37±13.30	2.90	0.71
	Ortaokul (n=329)	1088.57	88.71±15.38		
	Lise (n=714)	1063.59	88.87±13.70		
	Ön Lisans (n=94)	1040.86	88.22±15.31		
	Lisans (n=342)	1018.49	87.70±14.70		
	Lisansüstü (n=87)	1033.51	88.36±14.30		
UDS	İlkokul (n=555)	1057.44	42.56±8.07	1.62	0.90
	Ortaokul (n=329)	1070.21	42.29±8.85		
	Lise (n=714)	1071.62	42.63±8.16		
	Ön Lisans (n=94)	1095.80	42.68±9.16		
	Lisans (n=342)	1028.07	42.0±8.51		
	Lisansüstü (n=87)	1053.55	42.07±9.60		
UDK	İlkokul (n=555)	1105.85	46.82±7.48	7.31	0.20
	Ortaokul (n=329)	1085.32	46.42±8.07		
	Lise (n=714)	1049.45	46.25±7.56		
	Ön Lisans (n=94)	993.13	45.54±8.13		
	Lisans (n=342)	1010.17	45.70±8.28		
	Lisansüstü (n=87)	1050.84	46.28±7.81		

Katılımcıların UDK alt boyutu puan ortalamalarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre, grup ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($X^2=7.31$; $p>0.05$).

4.8. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersindeki Sportmenlik Davranış Düzeyleri

Katılımcıların BEDSDÖ ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları toplam puanların, anne eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık gösterip göstermediği Kruskal-Wallis testi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4.8' de sunulmuştur.

Tablo 4.8. Katılımcıların BEDSDÖ ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları toplam puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre Kruskal Wallis Analiz Tablosu

Ölçek	Grup	Sıra Ortalaması	$\bar{X} \pm Ss$	X^2	p
BEDSDÖ	İlkokul (n=632)	1100.40	89.97±11.60	11.21	0.10
	Ortaokul (n=342)	1092.96	89.06±13.64		
	Lise (n=697)	1019.58	84.35±18.09		
	Ön Lisans (n=113)	1069.82	89.97±11.59		
	Lisans (n=248)	1069.49	89.06±13.64		
	Lisansüstü (n=89)	925.00	84.34±18.09		
UDS	İlkokul (n=632)	1083.49	42.65±7.64	4.60	0.46
	Ortaokul (n=342)	1085.11	42.68±8.37		
	Lise (n=697)	1031.38	40.68±10.48		
	Ön Lisans (n=113)	1054.77	42.65±7.64		
	Lisans (n=248)	1075.83	42.68±8.37		
	Lisansüstü (n=89)	983.88	40.68±10.49		
UDK	İlkokul (n=632)	1118.27	47.31±6.02	16.88	0.00*
	Ortaokul (n=342)	1086.55	46.37±7.40		
	Lise (n=697)	1011.46	43.66±10.19		
	Ön Lisans (n=113)	1091.15	42.68±8.37		
	Lisans (n=248)	1053.45	46.37±7.40		
	Lisansüstü (n=89)	904.37	43.65±10.20		

Katılımcıların BEDSDÖ ölçeği puan ortalamalarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre, grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($X^2=11.21$; $p>0.05$).

Katılımcıların UDS alt boyutu puan ortalamalarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre, grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($X^2=4.60$; $p>0.05$).

Katılımcıların UDK alt boyutu puan ortalamalarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre, grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($X^2=16.88$; $p>0.05$).

Anne eğitim durumu farklı olan katılımcıların UDK alt boyutu puan ortalamaları arasındaki anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla gruplar arası Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre bu farkın, anne eğitim durumu ilkökul olanlar ile lise olanların ($U=197741.5$; $p=0,02$).ve anne eğitim durumu ilkökul olanlar ile lisansüstü olanların arasında ($U=22530$; $p=0.03$).olduğu tespit edilmiştir.

Diğer gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

4.9. Okul Takımında ya da Herhangi Bir Spor Kulübünde Düzenli Spor Yapma Durumuna Göre Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersindeki Sportmenlik Davranış Düzeyleri

Katılımcıların BEDSDÖ ve alt ölçeklerinden aldıkları puanlar. Katılımcıların “Okul takımında ya da herhangi bir spor kulübünde düzenli spor yapıyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevaplara göre istatistiksel olarak farklılık gösterip göstermediği Mann-Whitney U testi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4.9’da verilmiştir.

Tablo 4.9’a göre katılımcıların “Okul takımında ya da herhangi bir spor kulübünde düzenli spor yapıyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevaplara göre. BEDSDÖ ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olup olmadığını anlamak için Mann-Whitney U testi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($U=475986.5$; $p<0.05$).

Tablo 4.9. Katılımcıların BEDSDÖ ve alt ölçeklerinden aldıkları puanlarının “Okul takımında ya da herhangi bir spor kulübünde düzenli spor yapıyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevaplara göre Sportmenlik Davranış Puanları Mann Whitney U Analiz Tablosu

Ölçek	Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	$\bar{X} \pm Ss$	U	P
BEDSDÖ	Evet (n=651)	1057.16	688212.50	88.94±13.25	475986.5	0.85
	Hayır (n=1470)	1062.70	1562168.50	88.64±14.50		
UDS	Evet (n=651)	1046.14	704681.00	42.90±7.71	464515.0	0.28
	Hayır (n=1470)	1009.07	1545700.00	42.23±8.69		
UDK	Evet (n=651)	1061.76	663943.50	46.04±7.58	451717.5	040.
	Hayır (n=1470)	1002.11	1586437.50	46.42±7.86		

Tablo 4.9’a göre okul takımı ya da herhangi bir spor kulübünde düzenli spor yapma durumuna “Evet” cevabı veren öğrencilerin BEDSDÖ ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları “Hayır” cevabı veren puan ortalamaları birbirine yakın çıkmış ve bu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Katılımcıların düzenli spor yapıp yapmama durumlarına göre ölçeğin UDS alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$)

Katılımcıların düzenli spor yapıp yapmama durumlarına göre UDK alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olup olmadığını anlamak için yapılan Mann-Whitney U testine göre grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p<0.05$).

BEŞİNCİ BÖLÜMÜ: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma Denizli ilinde lise öğrencileri arasında sportmenlik davranış düzeylerine etki eden faktörleri incelemek amacıyla yapılmıştır. Elde edilen bulgular cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü ve düzenli spor yapma durumu gibi değişkenlerin öğrencilerin sportmenlik davranışları üzerinde önemli etkileri olduğunu göstermiştir. Anne ve baba eğitim düzeyinin ise istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermiştir.

5.1. Tartışma

Bulgular sportmenlik davranışlarında cinsiyete dayalı önemli farklılıklar olduğunu ve kadınların genellikle daha yüksek düzeyde uygun sportmenlik davranışları sergilediğini göstermektedir. Kadınların “Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları”, “Uygun Davranışlar Sergileme” ve “Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma” özelliklerinin erkeklerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu Şahin ve diğerlerinin (2021) cinsiyetin sportmenlik davranışları üzerindeki etkisine ilişkin yapmış oldukları çalışma ile uyumludur. Benzer şekilde Turan’ın (2020) Balıkesir ilinde okul sporlarına katılan 1049 ortaokul öğrencisi ile gerçekleştirdiği çalışmasında kadınların BEDSDÖ toplam puanları erkeklerden daha yüksek bulunmuştur. Bu durum kadınların genellikle daha iyi işbirliği ve takım çalışması yeteneklerine sahip olduğu düşünülerek açıklanabilir. Kadınların bu konularda erkeklerden daha başarılı olmaları, sportmenlik davranışlarında daha yüksek puan almalarını sağlayabilir. Ayrıca kadınlar genellikle daha yüksek düzeyde duyarlılık ve empati gösterme eğilimindedir. Daha empatik ve diğerlerinin duygularını anlamaya çalışan bir yaklaşım, sportmenlik ölçeğinde daha yüksek puanlar almayı sağlayabilir.

Ayrıca sınıf düzeyine göre öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları ölçeğine ait genel puan ortalamalarında ve ölçeğin alt boyutlarından olan “Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma” alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir. Hem ölçek genelinde hem de UDK özelliği bakımından 9. sınıf öğrencileri en yüksek puanı elde etmiştir. Bu da 9. sınıf öğrencilerinin sportmence yaklaşım konusunda daha dikkatli ve özenli olduklarını göstermektedir. Buna göre daha küçük

sınıftakilerin uygunsuz davranışlardan kaçınma ve uygun davranışlar sergileme eğilimlerinin daha büyük sınıflara oranla daha fazla sergiledikleri tespit edilmiştir. Daha yüksek sınıflarda yer alan öğrencilerin uygun davranışlar sergileme düzeylerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Sportmenlik davranışları, genellikle sosyal ve duygusal gelişim ile ilişkilidir. Daha küçük yaş gruplarındaki öğrenciler, empati ve paylaşım gibi sportmenlik değerlerini daha doğal bir şekilde gösterebilirken, ergenlik döneminde bu değerlerin bazıları için zorluklar yaşanabilir. Ergenlik döneminde öğrencilerin bireysel öncelikleri değişebilir ve rekabetçilik, kazanma isteği gibi faktörler sportmenlik davranışlarını olumsuz etkileyebilir. Ayrıca daha yüksek sınıflarda, akademik ve sosyal rekabet artabilir. Bu rekabet ortamı, öğrenciler arasında daha fazla stres yaratabilir ve bu da sportmenlik davranışlarının geri plana itilmesine veya göz ardı edilmesine neden olabilir. Trudeau ve Shephard (2008), çocukluk ve ergenlik dönemlerinde sportmenlik davranışlarının nasıl değiştiğini ve sınıf düzeyine göre nasıl farklılık gösterebileceğini incelemiştir. Sportmenlik davranışları üzerine yapılan araştırmalarda genellikle belirli bir sınıf düzeyinin diğerlerine göre daha sportmen olduğunu belirten net bir genel sonuç bulunmamaktadır.

Elde edilen bulgularda okul takımlarına veya düzenli spor kulüplerine katılım durumu sportmenlik tutumlarını etkilememektedir bu bağlamda spora aktif katılımın olumlu davranışları teşvik ettiğini söylemek güçtür. Bu bulgular Karafil ve arkadaşları (2017) ile Camiré ve Trudel (2010) gibi çalışmalarda elde edilen spora katılımın gençlerin ahlaki ve etik gelişimini olumlu yönde etkilediğini gösteren mevcut literatürle örtüşmemektedir.

Okul türüne göre ise Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları bakımından meslek lisesinde okuyan öğrenciler en yüksek puanı alırken, “Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma” özelliği bakımından da meslek lisesinde okuyan öğrencilerin hem fen lisesi hem de Anadolu lisesinde okuyan öğrencilere göre daha yüksek ortalama puanlara sahip olduğu görülmektedir ve aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu öğrencilerin sportmenlik davranışlarında daha yüksek puanlar almasının sebebi, belirli kurallara ve uygun davranış normlarına olan daha fazla maruziyet veya bu normlara daha sık uymaları olabilir. Fen liseleri ve Anadolu liseleri genellikle akademik başarıya odaklanmış okullardır. Bu okullarda öğrenciler arasındaki rekabet ve başarı baskısı daha fazla olabilir. Bu durum, öğrenciler

arasında daha az sportmenlik davranışı sergilemeye yol açabilir. Rekabetçi bir ortamda, kazanma isteği ve başarıya odaklanma, uygun davranışlar gösterme eğilimini azaltabilir. Camiré ve Trudel (2010) çalışma bulguları bizim bulgularımızı desteklerken Turan (2020) okul türüne göre sportmenlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulmamıştır.

Ebeveyn eğitim durumunun sportmenlik davranışları üzerindeki etkisi karışık sonuçlar göstermiştir. Anne ve baba eğitim durumuna göre öğrencilerin sportmenlik davranışları baba eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemiştir. Bu bulgu ebeveyn eğitim seviyesinin sportmenlik davranışları üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olmadığını düşündürebilir. Bu sonuç literatürdeki bazı çalışmalarla desteklenmektedir (Saridede, 2018). Çalışmamızda anne eğitim durumuna bakıldığında UDK alt boyutunda ilkokul mezunu anneye sahip öğrencilerin sportmenlik davranış düzeyleri hem lise hem de lisansüstü eğitim düzeyine sahip öğrencilerin sportmenlik düzeyinden istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir. Anne eğitim düzeyi, aile içindeki genel eğitim yaklaşımını ve değerlerin aktarımını etkileyebilir. İlkokul eğitim düzeyinde olan anneler, çocuklarına sosyal ve etik değerleri vurgulamak konusunda daha fazla dikkat edebilirler. Bu durum, çocukların sportmenlik gibi davranışları benimsemelerini ve uygulamalarını teşvik edebilir.

Sportmenlik davranışlarının şekillenmesinde aktif olarak spor yapma durumu sportmenlik davranışları arasında anlamlı bir fark oluşturmamıştır. Çalışma bulgumuzun aksine Bircan ve Çetin (2021) ve Önel (2021) spora katılım ile sportmenlik davranışları arasındaki pozitif korelasyon, yapılandırılmış spor faaliyetlerine katılımın ergenler arasında adalet, saygı ve empati duygusunu geliştirdiği fikrini desteklemektedir.

Bu araştırmada Denizli ilinde öğrenim gören lise öğrencilerinin sportmenlik davranış düzeylerine etki eden faktörleri incelerken, mevcut literatürle kıyaslanabilir bulgular elde edilmiştir. Vallerand ve diğerleri (1996) ve Harvey ve diğerleri (2014) çalışmalarında spor katılım durumunun sportmenlik davranışı üzerine etkisini incelemiş ve çalışmamızla benzer sonuçlar elde etmiştir.

Ulusal literatürde yapılan çalışmalar da dahil olmak üzere. "Lise öğrencilerinin spora katılım güdülerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi" (Hazar ve diğ., 2018) ve "Spor

yapan ve spor yapmayan lise öğrencilerinin özsaygı düzeylerinin incelenmesi" (Bingöl ve Alpkaya. 2016) gibi çalışmalar spora katılımın özsaygı ve motivasyon gibi psikolojik faktörlerle nasıl ilişkilendirilebileceğini göstermiştir. Bu araştırma bu bulguları genişleterek spora katılımın sportmenlik davranışları üzerindeki etkilerini daha geniş bir perspektiften ele alır. Karanfil ve diğerlerinin (2017) "Spora Katılımın Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları Üzerindeki Etkisinin Araştırılması" başlıklı çalışmasından elde edilen ayrıntılı bulgular spora katılımın lise öğrencilerinin sportmenlik davranışları üzerindeki etkisine dair ilgi çekici bir anlatı sunmaktadır. Bu araştırma, akademik literatürde tespit edilen benzer çalışmaların yanı sıra, eğitim ortamlarında sportmenliğin çok yönlü yönlerine ilişkin kapsamlı bir tartışma için temel teşkil etmektedir. Karanfil ve diğerleri (2017) erkek öğrencilerin kadınlara göre daha yüksek sportmenlik puanları sergilediğini tespit etmiştir. Bu bulgu spora katılım ve davranışlarda cinsiyet farklılıklarını gösteren daha geniş araştırma fikir birliğiyle uyumludur.

5.2. Sonuç

Bu çalışma sonucunda; katılımcıların genel olarak uygun sportmenlik davranışları sergilediğini, uygunsuz davranışlardan kaçındıklarını göstermektedir. Bu bulgular, ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi derslerindeki sportmenlik davranışlarının genel olarak olumlu olduğu tespit edilmiştir. Kadın öğrenciler erkek öğrencilere oranla beden eğitimi derslerindeki sportmenlik davranışlarına yönelik daha fazla uygun davranış sergilemektedirler. Ortaöğretim öğrencilerinde sınıf düzeyi arttıkça uygun davranışlar sergileme düzeyi azalmaktadır. Meslek liselerinde öğrenim görenlerin BEDSDÖ ve UDK düzeylerini diğer liselerde öğrenim görenlere oranla anlamlı şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Okul takımında ya da herhangi bir spor kulübünde düzenli spor yapanların UDS düzeyleri birbirine oldukça yakın bulunmuştur.

5.3. Öneriler

Bu çalışma, beden eğitimi dersinde sportmenlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelendiği bulgular ortaya koymuştur. Elde edilen sonuçlar, sportmenlik davranışlarının geliştirilmesi ve öğrenciler arasında pozitif davranışsal sonuçlar elde edilmesi için çeşitli

müdahale ve stratejilerin geliştirilmesine olanak sağlamaktadır. Bu bağlamda, gelecekte yapılacak araştırmalar ve uygulamalar aşağıdaki önerilere dayanabilir:

Beden eğitimi müfredatında sportmenlik davranışlarını vurgulayan ders materyalleri ve etkinlikler geliştirilmelidir. Özellikle öğrencilere sportmenlik değerlerini anlatan ve bu değerleri günlük yaşamda uygulamalarını teşvik eden programlar tasarlanmalıdır. Beden eğitimi öğretmenleri sınıf içinde sportmenlik kültürünü oluşturmak ve öğrencilere model olmak için eğitilmelidir.

Ailelerin ve toplumun, öğrencilerin sportmenlik davranışlarını desteklemesi için bilinçlendirilmesi önemlidir. Seminerler, çalıştaylar ve bilgilendirme kampanyaları yoluyla aileler ve toplum, sportmenlik değerlerinin önemini anlamaları ve desteklemeleri konusunda teşvik edilmelidir.

Sportmenlik davranışlarını artırmaya yönelik etkili stratejilerin belirlenmesi için daha fazla uygulama ve değerlendirme araştırmaları yapılmalıdır. Farklı yaş grupları, cinsiyetler ve sosyo-ekonomik gruplar arasında sportmenlik düzeylerini inceleyen çalışmalar, etkili müdahalelerin ve stratejilerin belirlenmesine yardımcı olabilir. Sportmenlik davranışlarının anlaşılması ve geliştirilmesi için çoklu yöntemler ve çok disiplinli yaklaşımlar benimsenmelidir. Nicel ve nitel verilerin bir arada kullanıldığı, psikolojik, sosyolojik ve pedagojik bakış açılarını içeren araştırmalar yapılmalıdır.

Bu öneriler, beden eğitimi dersinde sportmenlik düzeylerini iyileştirmeye yönelik gelecek çalışmalara rehberlik etmektedir. Bu alanda yapılan ileri araştırmaların, gençler arasında sportmenlik davranışlarının teşvik edilmesine katkı sağlanması beklenmektedir.

KAYNAKLAR

- Akelaitis, A. (2019). Development of emotional skills among 15–16-year-old adolescents in physical education classes. *Sport and Quality of Life*, 7(9),119-189.
- Altinkök, M., Kayışoğlu, B. N., Temel, C., ve Yüksel, Y. (2015). Investigation of secondary school students' Physical Education sportsmanship behaviours: Karabük sample. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(3), 865-874
- Aras, G. (2019). Farklı lise türlerinde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki (*Master's thesis, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi*).
- Aydın, E., Temel, A., ve Kangalgil, M. (2022). Geçmişten Günümüze Ortaöğretim Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programlarının İncelenmesi. *Journal of Global Sport and Education Research*, 5(1), 99-117. <https://doi.org/10.55142/jogser.1113312>
- Bailey, R, K. Armour, D. Kirk, M. Jess, I. Pickup, R. Sandford, & Gemma Pearce (2009). The educational benefits claimed for physical education and school sport: an academic review. *Research Papers in Education* 24(1), 1–27.
- Bailey, R. (2005). Evaluating the relationship between physical education, sport and social inclusion. *Educational review*, 57(1), 71-90.
- Bailey, R. (2006). Physical education and sport in schools: A review of benefits and outcomes. *Journal of school health*, 76(8), 397-401.
- Balçıkanlı, G. S. (2017), Yarışma sporlarının ahlaksal amacı. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, Cilt:8, Sayı:1, 2017*.
- Bendíková, E. (2014). Lifestyle. physical and sports education and health benefits of physical activity. *European Researcher*, 2(2), 343-348.
- Bessa, C., Hastie, P., Rosado, A., & Mesquita, I. (2021). Sport education and traditional teaching: Influence on students' empowerment and self-confidence in high school physical education classes. *Sustainability*, 13(2), 578.
- Bilir, P. (2008). Yeni beden eğitimi öğretim programı ve köy enstitülerinde beden eğitimi derslerinin yapılandırmacı öğretim yaklaşımı açısından değerlendirilmesi. *Sporometre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(3), 145-150.
- Bilir, M. (2019). *İstanbul'daki spor İstanbul çalışanlarının fiziksel aktivite ve yaşam kalitesi düzeyinin araştırılması*. Yüksek lisans tezi. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Bingöl, C., ve Alpkaya, U. (2016). Spor Yapan ve Spor yapmayan Lise Öğrencilerinin Özsaygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 31-37. <https://doi.org/DOI: 10.22396/sbd.2016.3>

- Bircan, Ş. ve Çetin, M. Ç. (2021). Yaz Kamplarına Katılan Öğrencilerin Sportmenlik Davranışlarının ve Spora Katılım Güdülerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1): 1-12.
- Booth, C. (2020). Unsportsmanlike Conduct. *Minnesota Review*, 94(1), 13-21.
- Brouwer, A. M., Johanson, J. & Carlson, T. (2022). College athletes' views on academics: A qualitative assessment of perceptions of academic success. *Journal of Athlete Development and Experience*, 4(2), 1-8
- Burgueño, R. & Medina-Casabón, J. (2020). Sport education and sportsmanship orientations: An intervention in high school students. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(3), 812-837.
- Burgueño, R., Macarro-Moreno, J., Sánchez-Gallardo, I., Lirola, M. J., & Medina-Casabón, J. (2019). Analysis of motivational profiles on sportspersonship orientations in secondary school physical education students: A self-determination theory-based perspective. *Journal of teaching in Physical Education*, 39(4), 518-526.
- Butcher, R. & Schneider, A. (1998). Fair play as respect for the game. *Journal of the Philosophy of Sport*, 25(1), 1-22.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Funda, D. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Byers, W. (1997). *Unsportsmanlike conduct: Exploiting college athletes*. University of Michigan Press.
- Camiré, M. & Trudel, P. (2010). High school athletes' perspectives on character development through sport participation. *Physical Education and Sport Pedagogy*. 15(2), 193-207.
- Casado-Robles, C., Mayorga-Vega, D., Guijarro-Romero, S., & Viciano, J. (2020). Is the sport education model effective in improving sportsmanship and physical activity in students?. *RICYDE: Revista Internacional de Ciencias del Deporte*, 16(60), 180-198
- Certel, Z., Bahadır, Z., ve Çelik, B. (2020). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 11(3), 221-230.
- Chen, S., Mason, N., Middleton, S. & Salazar, W. (2013). An examination of behavioral data and testing scores as indicators of student-athletes' academic success. *KAHPERD Journal*, 51(1). 34-43.
- Chen, W., Mason, S., Hypnar, A. & Hammond-Bennett, A. (2016). Association of quality physical education teaching with students' physical fitness. *Journal of sports science & medicine*, 15(2), 335.
- Couch, J. F., Lewis-Adler, K. & Burton, P. A. (2011). Successful athletic programs and academic achievement at high school: Substitutes or complements. *Global Education Journal*, 4, 48-60.
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=ehh&AN=71497185&site=eds-live>, (16.11.2023)

- Cremades, J. G. (2014). *Becoming a sport. exercise. and performance psychology professional: A global perspective*. Psychology Press.
- Cryan, M. & Martinek, T. (2017). Youth sport development through soccer: An evaluation of an after-school program using the TPSR model. *The Physical Educator*, 74(1), 127–149.
- Çınar, K., ve Dogan, C. (2019). Türkiye, Almanya ve Finlandiya öğretmen yetiştirme sistemlerinin incelenmesi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2(2), 204-218.
- Çitil, Ö. (2021). *Lise düzeyindeki öğrencilerin beden eğitimi dersi tutumlarının ve beden eğitimi dersi sportmenlik davranışının incelenmesi (Elazığ İl örneği)*. Yüksek lisans tezi. Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, I. (2021). Örgün eğitimde karşılaşılan öğrenci merkezli sorunlar üzerine bir değerlendirme. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 14(36), 1424-1437.
- Donnelly, J. E., & Lambourne, K. (2011). Classroom-based physical activity, cognition, and academic achievement. *Preventive medicine*, 52, S36-S42.
- Dubbert, P. M. (2002). Physical activity and exercise: recent advances and current challenges. *Journal of consulting and clinical psychology*, 70(3), 526.
- Eccles, J. S., Jacobs, J. E. & Harold, R. D. (1990). Gender role stereotypes. expectancy effects. and parents' socialization of gender differences. *Journal of Social Issues*, 46(2), 183-201.
- Er, H. (2003). Osmanlı Devletinde Eğitim ve Çağdaşlaşma Çabaları. *Marife*, 3(1), 211-215.
- Esentürk, O. K., İlhan, E. L., ve Celik, O. B. (2015). Examination of high school students' sportsmanlike conducts in physical education lessons according to some variability. *Science, Movement and Health*, 15(2), 627-634.
- Filippopoliti, A. & Koliopoulos, D. (2014). Informal and non-formal education: An outline of History of Science in museums. *Science & Education*. 23, 781-791.
- Fraser-Thomas, J. Côté & J. Deakin, J. (2005). Youth sport programs: An avenue to foster positive youth development. *Physical Education & Sport Pedagogy* 10(1), 19–40.
- Fraser-Thomas, J., & Cote, J. (2009). Understanding Adolescents' Positive and Negative Developmental Experiences in Sport. *The Sport Psychologist*, 23, 3-23. <https://doi.org/10.1123/tsp.23.1.3>
- Gayles, J. G. & Baker, A. R. (2015). Opportunities and challenges for first-year student-athletes transitioning from high school to college. *New Directions for Student Leadership*. 2015 (147). 43–51. <https://doi-org.proxy1.ncu.edu/10.1002/yd.20142>
- Giray, L. G. (2021). The spirit of sport: Exploring sportsmanship among physical education students. *Acitya: Journal of Teaching and Education*, 3(2), 257-266.

- Güvendi, B., ve Serin, H. (2019). Sınıf öğretmenliği adaylarının oyun ve fiziksel etkinlikler dersine yönelik tutumları ile fiziksel aktiviteye katılım motivasyonlarının incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(72), 1957-1968.
- Hacıcaferoğlu, S., Selçuk, M., Hacıcaferoğlu ve B., Karataş, Ö. (2015). Ortaokullarda işlenen beden eğitimi ve spor derslerinin, spormenlik davranışlarına katkısının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Sport Culture and Science*. 3(Special Issue 4), 557-566.
- Harvey, S., Kirk, D. & O'Donovan, T. M. (2014). Sport education as a pedagogical application for ethical development in physical education and youth sport. *Sport, Education and Society*, 19(1), 41-62.
- Haslerig, S. J. & Navarro, K. M. (2016). Aligning athletes' career choices and graduate degree pathways: Implications for 21st-century career development professionals. *Journal of Career Development*, 43(3), 211-226.
- Hazar, Z., Tekkurşun Demir, G., ve Can, B. (2018). Lise öğrencilerinin spora katılım güdülerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(4), 225-235.
- Hellison D. (2003). *Teaching responsibility through physical activity*. (3rd ed.) Champaign. IL: Human Kinetics.
- Heny, S. N., Sucipto, A. & Rosidi, S. (2023). Sports culture and sportsmanship: A comparative-correlational survey of general high school and vocational school students. *International Journal of Physical Education, Sports and Health*, 10(2), 294-299.
- Hoppers, W. (2006). Non-Formal Education and Basic Education Reform: A Conceptual Review. International Institute for Educational Planning (IIEP) UNESCO. 7-9 rue Eugene-Delacroix. 75116 Paris. France.
- Işık, M., ve Yağcı, M. (2012). E-ÖĞRENME TEKNİKLERİ İLE ÖRGÜN EĞİTİMİN DESTEKLENMESİ. *Education Sciences*, 7(1), 426-432. <https://doi.org/10.12739/10.12739>
- İslamoğlu, A. H., ve Alınçık, Ü. (2014). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. İçinde (511). İstanbul: Beta Yayınevi.
- Jacobs, F., Knoppers, A., & Webb, L. (2013). Making sense of teaching social and moral skills in physical education. *Physical education and sport pedagogy*, 18(1), 1-14.
- Janssen, I., & LeBlanc, A. G. (2010). Systematic review of the health benefits of physical activity and fitness in school-aged children and youth. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 7, 1-16.
- Jung, I. & Hong, S. (2014). An elaborated model of student support to allow for gender considerations in Asian distance education. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 15(2), 170-187. <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/1604/2888>, (4.10.2023)

- Kalkan, N. (2022). Investigation of the Effect of High School Students' Attitudes to Physical Education Course on Empathic Behavior in Sports Environment. *Education Quarterly Reviews*, 5(1), 335-342.
- Karasar, N., Bilimsel araştırma yöntemi (1999) Ankara Nobel yayın dağıtım
- Karafil, A. Y., Atay, E., Ulaş, M. ve Melek. C. (2017). Spora katılımın beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları üzerine etkisinin araştırılması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 1-11.
- Keating, J.W. (2007) *Sportsmanship as a moral category*. In: Morgan WJ. (Editor) *Ethics in Sport*. (pp. 141-152). Human Kinetics.
- Keating, J. W. (2007). *Sportsmanship As. Ethics in sport*, 141.
- Keleş, M. (2019). *Değerler eğitiminde beden eğitimi ve spor dersinin yeri ve önemi. Yüksek lisans eğitimi*. Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kelly, D. & Dixon, M. (2014). Successfully navigating life transitions among African American male student-athletes: A review and examination of constellation mentoring as a promising strategy. *Journal of Sport Management*. 28(5) 498–514.
- Keskin, Ö. (2015). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi: Sakarya ili örneği (Master's thesis, Sakarya Üniversitesi (Turkey)).
- Kliziene, I., Cizauskas, G., Sipaviciene, S., Aleksandraviciene, R., & Zaicenkoviene, K. (2021). Effects of a physical education program on physical activity and emotional well-being among primary school children. *International journal of environmental research and public health*, 18(14), 7536.
- Kılıç, S. (2013). Örneklemeye yöntemleri. *Journal of Mood Disorders*, 3(1), 44-6.
- Koç, Y. (2013). Beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ölçeği (BEDSDÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 15(1): 96-114.
- Koç, Y., ve Tamer, K. (2016). A Study on the sportsmanship behaviors of female students in physical education course according to different variables. *Nigde University Journal of Physical Education & Sport Sciences/Nigde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(2).
- Koç, Y. (2017). A study on the relationship between high school students' physical education course sportsmanship behaviors and their patience levels. *Recent developments in education*, 191-200.
- Koç, Y. ve Yeniçeri, S. (2017) Beden Eğitimi Dersindeki Öğrencilerin Sportif Davranışları ile Saygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi *Eğitim ve Öğretim Çalışmaları Dergisi* , v5 n8 s114-122 Ağustos 2017

- Koç ,Y ve Nas, H. (2022) Predictive Effect of Self-Efficacy and Psychological Resilience on Sportsmanship Behavior in High School. *Students Journal on Educational Psychology*, v15 n3 p21-33 Nov 2021-Jan 2022
- Levine, J., Etchison, S. & Oppenheimer, D. M. (2014). Pluralistic ignorance among student-athlete populations: A factor in academic underperformance. *Higher Education*, 68(4). 525–540. doi:10.1007/s10734-014-9726-0
- Lodewyk, K., Lu, C., & Kentel, J. (2009). Enacting the spiritual dimension in physical education. *Physical Educator*, 66(4), 170
- McGranahan, M. J., & O'Connor, P. J. (2021). Exercise training effects on sleep quality and symptoms of anxiety and depression in post-traumatic stress disorder: a systematic review and meta-analysis of randomized control trials. *Mental Health and Physical Activity*, 20, 100385.
- MEB (2009). Ortaöğretim beden eğitimi dersi öğretim programı (9 – 12. Sınıflar). Bursa: Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Yayını.
- MEB (2014). Okul Öncesi Eğitim-İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=19942&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeli&mevzuatTertip=5> (27.07.2023).
- MEB (2015). Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği. 1/7/2015 tarih ve 29403 sayılı Resmi Gazete, https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_11/03111224_ooky.pdf, (02.08.2023).
- MEB (2018). 2023 Eğitim Vizyonu. <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/> (28.07.2023)
- MEB (2018). *Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim programı (5.. 6.. 7.. 8. Sınıflar)*. MEB yayınları.
- MEB (2018). Ortaöğretim beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı (9, 10, 11 ve 12. sınıflar) <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=334>. sayfasından erişilmiştir.
- MEB (2023). <https://tegm.meb.gov.tr/www/2023-vizyonu/icerik/23> sayfasından erişilmiştir.
- MEB (2024). <https://meb.eokul.gov.tr>. sayfasından erişilmiştir.
- Medcalf, R., Marshall, J., & Rhoden, C. (2006). Exploring the relationship between physical education and enhancing behaviour in pupils with emotional behavioural difficulties. *Support for Learning*, 21(4), 169-174.
- Murcia, J. A. M., Gimeno, E. C., & Galindo, C. M. (2007). Perception of Discipline According to Gender, Type of School, Sport Activity and Interest in Physical Education in Spanish Students. *International journal of applied sports sciences*, 19(2).
- Oğurlu, M. (2021). *Ortaokulda verilen beden eğitimi derslerinin öğrencilerin sportmenlik davranışı edinmeleri üzerindeki etkileri*. Yüksek lisans tezi. Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Orhan, R., ve Yoncalık, O. (2016). Türkiye’deki ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor alışkanlıkları. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 353-376.
- Önel, S. (2021). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Sportmenlik Davranışları ile Saldırganlık Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Pehlivan, Z. (2004). Fair-play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 49-53.
- Petitpas, A. J. Cornelius, A. E. Van Raalte, J. L. & Jones, T. (2005) A framework for planning youth sport programs that foster psychosocial development. *The Sport Psychologist*, 19(1), 63–80.
- Resmi Gazete (18/10/1982), Mevzuat, Kanun No: 2709, 5(22), Sayı: 17863 (Mükerrer), <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/anayasa/#>, Madde 42, (12/01/2024).
- Redelius, K., Quennerstedt, M., & Öhman, M. (2015). Communicating aims and learning goals in physical education: Part of a subject for learning?. *Sport, Education and Society*, 20(5), 641-655.
- Rico-Gonzalez, M. (2023). Developing emotional intelligence through physical education: a systematic review. *Perceptual and Motor Skills*, 130(3), 1286-1323.
- Saçaklı, H. (2013). *Zayıflarken Ölmeyin & Zayıflarken Mutlu Olun*. İstanbul: Mercek Yayıncılık.
- Sakiz, G. (2017). Perceived teacher affective support in relation to emotional and motivational variables in elementary school science classrooms in Turkey. *Research in Science & Technological Education*. 35(1). 108–129. doi:10.1080/02635143.2017.1278683
- Sarıdede, Ş.K. (2018). *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Shao, T., Verma, H. K., Pande, B., Costanzo, V., Ye, W., Cai, Y., & Bhaskar, L. V. K. S. (2021). Physical activity and nutritional influence on immune function: an important strategy to improve immunity and health status. *Frontiers in Physiology*, 12, 751374.
- Shields, D. L. & Bredemeier, B. J. (1995). *Character Development And Physical Activity*. Human Kinetics Publishers.
- Siedentop, D. Hastie, PA. Van Der & Mars, H. (2004). *Complete guide to sport education*. Champaign. IL: Human Kinetics.
- Sierra-Díaz, M. J., González-Víllora, S., & Fernandez-Rio, J. (2022). Sportspersonship under review: An examination of fair play attitudes through the contextualized sport alphabetization model in primary physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 42(3), 430-441.
- Sierra-Díaz, M. J., Gonzalez-Villora, S., Pastor-Vicedo, J. C., & López-Sánchez, G. F. (2019). Can we motivate students to practice physical activities and sports through models-

- based practice? A systematic review and meta-analysis of psychosocial factors related to physical education. *Frontiers in psychology*, 10, 475859.
- Sivrikaya, Ö. ve Sadık, R. (2018). Spor bilimleri alanında okuyan üniversite öğrencilerinin ahlaki gelişim düzeyleriyle spor tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(29), 3895-3903.
- Society of Health and Physical Educators (2014). *National Standards & Grade-Level Outcomes for K–12 Physical Education*. Champaign, IL: Human Kinetics Publishers.
- Staiano, A. E., & Calvert, S. L. (2011). Exergames for physical education courses: Physical, social, and cognitive benefits. *Child development perspectives*, 5(2), 93-98.
- Steinberg, L. (2005). Cognitive and affective development in adolescence. *Trends in Cognitive Sciences*, 9(2), 69-74.
- Stornes, T. & Bru, E. (2002). Sportpersonship and perceptions of leadership: An investigation of adolescent handball players' perceptions of sportpersonship and associations with perceived leadership. *European Journal of Sport Science*. 2(6), 1-15.
- Sunay, Y., ve Sunay, H. (1996). Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersinden beklentileri ve beklentilerin gerçekleşme düzeyi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(4), 35-53.
- Sülün, F. (2022). *Fiziksel etkinlik kartlarının öğrencilerin sportmenlik davranışlarına ve sosyal beceri düzeylerine etkisi*.
- Şahin, A., Kılıç, T., Gülşen, D. B. A. ve Karademir, M. B. (2021). *Sportsmanship behaviors related to gender and family attitude of secondary school students*. In: Education Quarterly Reviews, Vol.4 Special Issue 1: Primary and Secondary Education, 190-195.
- Şahin, M., Yetim, A. Z. ve Çelik, A. (2012). Psikolojik sağlamlığın gelişiminde koruyucu bir faktör olarak spor ve fiziksel aktivite. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 373-380.
- Talha, Ç. (2019). *Meram Tıp Fakültesi öğrencilerinde uyku kalitesi üzerine fiziksel aktivite, anksiyete ve depresyon durumunun etkisinin araştırılması*. Uzmanlık tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi
- TTKB, (2022). Talim Terbiye Kurul Başkanlığı Haftalık Ders Çizelgeleri. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/haftalik-ders-cizelgeleri/kategori/7>
- Taşkın, C. (2018). *Ortaokul beden eğitimi ve spor öğretim programı hakkında öğrenci ve öğretmen görüşleri*. Doktora Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Çanakkale.
- Tel, M., Yaman, Ç., ve Altan, M. (2017). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sportmenlik davranışları hakkındaki görüşleri. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(Special Issue 2), 16-26.
- Temel, A., Ekiz, M. A., Akdağcık, İ. U., ve Kangalgil, M. (2023). Investigation of secondary school students'sportsmanship behaviors in physical education and sports lesson. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(1), 105-116.

- Trost, S. & Van Der Mars, H. (2009). Why we should not cut PE. *Educational Leadership*, 67(4), 60-65.
- Trudeau, F. & Shepard RJ (2008). Physical education, school physical activity, school sports and academic performance. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 5, 10.
- Turan, S. (2020). *Okul sporlarına katılan ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitime yakınlıkları ve beden eğitimi dersindeki sportmenlik davranışlarının incelenmesi*. Doktora tezi. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sakarya.
- Türkmen, M., ve Varol, S. (2015). Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Ortaokul Öğrencileri Üzerinde Sportmenlik Davranışı Oluşturma Etkisinin Belirlenmesi: (Bartın İl Örneği). *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 42-64.
- Uchiumi, K. (1981). Study of the Aims and Objectives of Physical Education in England. Hitotsubashi Academy, Hitotsubashi University.
- Uysal, D. (2015). Okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan fen ve doğa etkinliklerinin işlevselliğine ilişkin öğretmen görüşleri (Master's thesis, Anadolu University (Turkey)).
- Vallerand, R. J., Deshaies, P., Cuerrier, J. P., BriÈre, N. M. & Pelletier, L. G. (1996). Toward a multidimensional definition of sportsmanship. *Journal of Applied Sport Psychology*, 8(1), 89-101.
- Varol, Y. K. ve Sülün, F. (2022). *Fiziksel Etkinlik Kartlarının Öğrencilerin Sportmenlik Davranışlarına ve Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi*. Efe Akademi Yayıncılık. İstanbul.
- Wretman, C. J. (2017). School sports participation and academic achievement in middle and high school. *Journal of the Society for Social Work and Research*, 8(3), 399-420.
- Wright, P. M. & Craig, M. W. (2011) Tool for assessing responsibility-based education (TARE): Instrument development. content validity. and inter-rater reliability. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 15(3), 204–219.
- Yapan, H. T. (2007). *Spor Ahlakı*. Gaziantep: Merkez Ofset.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *Spss uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık, 49-50.
- Yıldıran, İ. (2004). Fair play: concept. view in Turkey and improving perspectives. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(4), 3-16.
- Yıldıran, İ. (2005). Fair play eğitiminde beden eğitiminin rolü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 3-16.

EKLER

EK-1: Demografik Bilgi Formu

Cinsiyet	Kadın ( )
	Erkek ( )
Sınıf	9. sınıf ( )
	10. sınıf ( )
	11. sınıf ( )
	12. sınıf ( )
Okul türü	Fen lisesi ( )
	Anadolu lisesi ( )
	Meslek lisesi ( )
	Spor lisesi ( )
	Güzel sanatlar lisesi ( )
	İmam hatip lisesi ( )
Baba eğitim durumu	Okur-yazar değil ( )
	Okur-yazar ( )
	İlkokul ( )
	Ortaokul ( )
	Lise ( )
	Lisans ( )
	Lisans üstü ( )
Anne eğitim durumu	Okur-yazar değil ( )
	Okur-yazar ( )
	İlkokul ( )
	Ortaokul ( )
	Lise ( )
	Lisans ( )
	Lisans üstü ( )
Okul takımında oynarım.	Evet ( )
	Hayır ( )
Herhangi bir spor kulübünde düzenli spor yaparım.	Evet ( )
	Hayır ( )
Boş zamanlarımda egzersiz yaparım.	Evet ( )
	Hayır ( )

EK-2: Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği

Beden eğitimi dersinde...	1- Hiçbir zaman	2- Nadiren	3- Ara sıra	4- Çok sık	5- Her zaman
1- Oyunda rakibim düşerse kalkmasına yardım ederim.					
2- Oyunun sonunda yenilen arkadaşlarımın fazla üzülmemesi için onları rahatlatırım.					
3- Oyun esnasında rakibin dikkatini bozmak için değişik sesler çıkarırım.					
4- Heyecanlanıp oyun kuralına uymadığımda rakibimden özür dilerim.					
5- Benden topu kurallara uygun olarak almayan rakibimden ben de topu aynı şekilde almaya çalışırım.					
6- Oyunda, rakibimi durdurmak için sakatlamayı göze alıp faul yaparım.					
7- Yenildiğim zaman rakip kim olursa olsun onu tebrik ederim.					
8- Takım arkadaşım başarısız hareket yaptığında ona tepki gösteririm.					
9- Eğer rakibimin haksız yere cezalandırıldığını görürsem, durumu düzeltmeye çalışırım.					
10- Oyunda öndeysem, vakit geçirmek için topu sahanın ya da bahçenin dışına atarım.					
11- Oyun arasında <u>rakibimle</u> içeceğimi veya yiyeceğimi bölüştürürüm					
12- Öğretmenim olmasa bile öğretmenimin görevlendirdiği kişinin kararlarına saygı duyarım.					
13- Rakip takımında bir oyuncu başarısız hareket yaptığında onunla dalga geçerim.					
14- Topu olmayan arkadaşımın topumu paylaşıyorum.					
15- Yendiğim zaman karşı takım oyuncusuyla dalga geçerim.					
16- Bir rakibim incindiğinde, rakibimin yardım alabilmesi için oyunun durdurulmasını isterim.					
17- <u>Sinirlenince</u> kimse görmeden bana yakın olan rakibimin ayağına tekne atarım ya da saçını çekerim.					
18- Yenildiğim zaman başarısız olan takım arkadaşlarımı suçlarım.					
19- Kazansam da kaybetsem de oyundan sonra rakip takım oyuncusu ile el sıkışıyorum.					
20- Kazanmak için gerekirse hile yaparım.					
21- Rakibim güzel hareketler yaptığında onu güzel sözlerimle veya elimle tebrik ederim.					
22- Rakibimin göztünü korkutmak için topa sert müdahale ederim.					

EK-3: Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 31.05.2023-E.374213

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

Sayı : E-60116787-020-374213
Konu : Başvurunuz Hk.

31.05.2023

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Zekeriya ÇELİK

İlgi : 04.05.2023 tarihli dilekçeniz. *10.125.1.67*
1012
31.05.2023

İlgi dilekçe ile başvurmuş olduğunuz "**Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışlar Sergileme Düzeylerinin İncelenmesi (Denizli İli Örneği)**" konulu çalışmanız **30.05.2023 tarih ve 09 sayılı** kurul toplantımızda görüşülmüş olup,

Yapılan görüşmelerden sonra; söz konusu çalışmanın yapılmasında **ETİK AÇIDAN SAKINCA OLMADIGINA**, altı ayda bir çalışma hakkında Kurulumuza bilgi verilmesine oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Hülya ÇETİN
Kurul Başkanı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BS9APCJECN Pin Kodu :29282

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/pau-ebys>

Adres:Tıp Fakültesi Dekanlığı Kınıklı/Denizli

Telefon:0 (025) 8 Faks:0 (258) 296 17 65

e-Posta:tibbietik@pau.edu.tr Elektronik Ağ:http://www.pau.edu.tr

Kep Adresi: paurektorluk@hs01.kep.tr

Bilgi için: Hüsnüye ERDOĞAN YAŞAR

Unvanı: Bilgisayar İşletmeni

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.